

YABANCI EMEKLİ YERLEŞİKLERİN YERELDE KAMUSAL HAYATA KATILIM İSTEKLİLİĞİ VE YEREL HALKLA İLİŞKİLERİ (Antalya İçin Bir Yaklaşım)

Zerrin TOPRAK*

ÖZET

Türkiye çıkış ülkesine kısa veya belirlenmiş sürelerde geri dönüşü olan çalışma, eğitim, tatil amaçlı geliş tercihleri ile geliş ülkesiyle irtibatını kesmeden ancak altı aydan fazla uzun süreli ve yerleşik düzene geçme amaçlı turistik eksenli gönüllü nüfus hareketlerinin yanısıra; iklim değişiklikleri, politik baskılar vb zorunlu nedenler ile her gün daha fazla göç alan ülke durumuna gelmektedir. Konusu ne olursa olsun, iç veya dış göçler ülkelerin tarihinde her zaman idari sorunlar ve kriz bağlantılı değerlendirilmiştir. Yabancılar özellikle giderek kıyı bölgelerindeki tatil beldelerinde yoğunlaşmaları, eğitimleri ve satın alma güçleri itibariyle değerlendirildiğinde, yerel halka göre daha eğitilmiş ve ekonomik güce sahip bulunmaları bağlamında, “yabancı toplumsal sermaye olarak değerlendirilebilmektedir. Buldukları beldeden başlayarak bölge hatta ülke düzeyine sıçrayabilecek sosyo-kültürel ve ekonomik etkileri açıkça görülmektedir. Taşıdığı özellikler itibariyle ülke ekonomisine yük getiren ekonomik veya politik göçlerden farklı bir konuma yerleşen emekli yabancı göçlerinin gelinen ülke için sosyo-kültürel ve ekonomik yönden bir fırsat mı olduğu tartışılması gereken önemli bir konudur.

Anahtar Kelimeler: *Avrupalı Yabancı Emekli Yerleşikler, Yabancı Toplumsal Sermaye, Yerel Politik Yaşam, Sosyo-Kültürel Bütünleşme*

* Prof.Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İİBF

**WILLINGNESS OF FOREIGN RETIRED RESIDENTS TO
PARTICIPATE IN LOCAL PUBLIC LIFE AND
RELATIONSHIP WITHIN THE LOCAL COMMUNITY;
(Example of Antalya, Turkey)**

ABSTRACT

Alongside those coming on short term work, education or holiday visits, an increasing number of people entering the country every day for periods of settlement longer than six months while continuing to maintain their links with their country of origin and those forced to enter for reasons such as political pressures or climate change has made Turkey a growing immigrant recipient country. It evident throughout history that the immigration of people from one country to another for whatever purpose has been the cause of administrative problems and crises in the host country. Foreigners, in particular the increasing numbers settling in holiday resorts and coastal areas, are generally better educated and financially better off than the local inhabitants by which they are often considered “foreign social capital”. It is also evident that the social, cultural and economic impacts, which begin in the settlements, eventually spread to the larger region and even to the whole country. Unlike economic or political migrants that are a burden to the economy, whether these retiree migrants present an social-cultural and economic opportunity for the host country is an important point of debate.

Keywords: *European Foreign Retired Residents, Foreign Social Capital, Local Political Life, Social-Cultural Entegration*

GİRİŞ VE KAVRAMSAL YAKLAŞIM

Son yıllarda Türkiye'ye giderek artan oranda iş, eğitim, siyasi amaçlı veya iklim değişikliklerinin zorlayıcı etkisi de olmak üzere çeşitli nedenlerle yönelen, göç hareketleri görülmektedir. Bunlardan kıyı yerleşim birimlerine dikkati çekecek kadar ve giderek artan oranlarda yönelen, uygun iklime dayalı turistik amaçlı başlayan ve giderek kabul edilebilir yaşam standartlarının cazibesıyla yerleşikliğe dönen yabancı emekli nüfus hareketleri idari ve akademik ilgi odağı haline yeni yeni gelmektedir. Türkçe literatüre girmiş emekli göçlerine yönelik kapsamlı bir çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle özellikle politik yönetsel analizleri itibariyle bu çalışma ilklereindir.

Ülkemize yönelen yabancı kökenli nüfus hareketleri “insan sermayesi” ile ilişkilendirilebilecek özelliğe sahip bir göç türü değerlendirilmesine alınması gereken olgudur. Oysa göç hareketleri tarihte her zaman kriz değerlendirmesine alınmış ve çoğu kere ülke güvenliği ile ilişkilendirilmiştir. Hatta zaman zaman ekonomik yük de getirmiştir. Ancak bu çalışmanın odağında yer alan, Avrupa kökenli emekli yabancılar, genelde gerek eğitimleri gerekse satın alma güçleri itibariyle, yerel halka göre sosyo-ekonomik ve kültürel yönüyle daha yüksek yaşam kalitesi standartlarına sahiptir. Yerel ekonomik ve iklimsel yaşam koşullarındaki cazibe nedeniyle yerleşim tercihi daha çok kıyı beldelerine yöneliktir. Bu nedenle yerleşik hayata geçmeye eğilimli emeklilerin gerçekleştirdiği turizm hareketlerinin, gerek nüfus profili gerekse diğer turizm hareketlerinden farklı olarak yerel ve ulusal ölçekte bir “tehdit” mi yoksa “fırsat” mı olduğu, belirtilen koşullarda üzerinde durulması gereken önemli bir konudur.

Yabancı nüfusun sahip olduğu haklar ve borçlar, hukukumuzda kapsamlı olarak düzenlenmiştir. “Yabancı” sözcüğü şemsiye bir kavramdır. Yabancı 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununa göre Türk vatandaşı sayılmayan kişi” (4817, md.3) olarak tanımlanmıştır. Bu çalışmanın konusunun temel eksenini, Avrupa Konseyi'nin “Yabancıların Yerel Düzeyde Kamusal Hayata Katılımına İlişkin Sözleşme”¹ hükümlerinin Türkiye için gözden geçirilmesi oluşturmaktadır. 2005 yılı verilerine göre Türkiye'de en fazla yabancı İstanbul'da yaşamaktadır. Türkiye'de 2005 yılı ortasında 163,018 olan ikamet iznine sahip yabancı sayıları (İçişleri Bakanlığı:2005) il dağılımında İstanbul(79,689), Ankara(12.981) Bursa (10,722) ve Antalya (9,214) olarak listenebilmektedir. 2008 yılında(Nisan) Alanya belediyesi istatistiklerine göre sadece Alanyada ikamet eden yabancı sayısı 13.200 kişidir. Yabancı dağılımı ülkelere göre Almanya(3.041), Danimarka(2.806), Rusya(1.383) olarak belirlenmiştir. Buna karşılık 2008 yılı sonu itibariyle toplam taşınmaz sahibi kişi sayısı 19.886 ve gayrimenkul alan sayısı 14.406 olarak(Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü:2008) gösterilmektedir. Söz konusu kayıtlardan taşınmaz sahibi kişilerin, sırasıyla Almanya(4.341), Danimarka(3.907) ve İrlanda (2.887) ve Hollanda(2.836) olarak Avrupa Birliği ülkelerinden olduğu görülmektedir.

¹ Yabancılar Sözleşme: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/> (erişim: 28/12/2008); İbrahim Güray Yontar, “Yabancıların Yerel Düzeyde Kamusal Yaşama Katılımına Dair Sözleşme”,(çev)Türkiye Doğumlu Olmayan Yerleşik Yabancılar, İzmir Yerel Gündem 21 Yayını, İzmir, 2007, s.98-106.

Antalya Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şube Müdürlüğü'nden 2009(Şubat) yılında Antalya'da 22.322 kişinin geçerli ikamet izni aldığı belirtilmiştir². Geçerli ikamet tezkeresi en çok olan ilk 10 ülke; Rusya Federasyonu(3785), Almanya(3679), Kazakistan(2834), Azerbaycan(1450), Ukrayna(1343), Danimarka(1204), İngiltere(1018) Kırgızistan(982) Özbekistan(553) Norveç(512), diğer ülkeler(4962) olarak belirlenmiştir. Rakamlar nüfus hareketliliği nedeniyle sürekli değişmektedir. Araştırmalarda genelde bu konuya belirsizlik yarattığı yönüyle sık sık değinilmektedir³ (USAK:2008), Antalya ili itibarıyla kuşkusuz bu rakamlar içinde Türk soyundan olup “yabancı statüsünde” soydaşlarımız da bulunmaktadır. Bu nedenle yabancıların sayısal değerlendirilmesi kısa sürelerle sürekli güncelleştirmeyi gerektiren özellik taşımaktadır.

Emekli yabancıların Ege ve Akdeniz bölgesinin kıyı yerleşimlerine kısa süreli turistik amaçlı gelişlerini, konut satın alarak veya kiralarak uzun süreli yerleşik hayata dönüştürmeleri sosyo-kültürel boyutları da kapsayan idari yeni düzenlemeler ve stratejiler oluşturma gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Yaş profili ve uzun süreli yerleşim kararı birlikte değerlendirildiğinde, “*Son Durak Turizmi*”⁴ olarak da ifade edebileceğimiz emekli yerleşik yabancı nüfus hareketliliği, kentsel yaşam kalitesi göstergelerinden etkilenmekte ve etkilemektedir.

Kişiler ülkelerinde sadece tüm ömürlerini geçirmemekte, kendi ülkesinden başka bir ülkeye yaşam kalitesini artıracak tatmini sağlamak amacıyla seyahat etmekte ve yerleşebilmektedir. Bu hareketlilik yaşam göstergeleri açısından Dünyanın turist çeken ilk on ülkesi (Fransa, İspanya vb), en tehlikeli ülkesi (Irak), en kirli kentleri gibi listeler oluşturulmasını sağlamıştır⁵. Ülkelere ve kentlere biçilen yaşam kalitesi standartlarını belirleyen göstergeleri⁶ ayrıca iklim koşulları, yaşama maliyeti (ucuzluk/pahalılık), gıdaların sağlıklı olması ve çeşitliliği, güvenlik, konut, mezarlık alanları⁷ vb faktörler de etkilemektedir. Kentsel yaşam kalitesi göstergeleri içinde en önemli değişkenlerden birisi de demokrasi ile ilişkilendirilen “kamusal hayata katılım” ile ilgilidir. Nitekim modern anlamda yönetime katılım unsurları doğrudan ve dolaylı, yerel veya merkezi düzeyde hayata geçirememiş ülkelerin yerleşimleri, demokratik eksiklikleri nedeniyle güvenli kentler ağında yer almamaktadır.

Nedenleri ülkeden ülkeye değişiklik gösterse de göç olgusunun ortaya çıkardığı önemli sonuçlardan birisi, toplumlarda ve bireylerde kültürel özümleme tecrübesini ve çok kültürlülüğü ortaya çıkarmasıdır. Çok kültürlü toplumlarda kişiler

² Antalya Emniyet Müdürlüğü, 23.03.2009 tarihinde bilgi edinme kapsamı içinde internet ortamında gelen veriler.

³ USAK, *Yerleşik Yabancıların Türk Toplumuna Entegrasyonu*, Ankara, 2008, s.33-34.

⁴ “Son Durak Turizmi” terimi, “göçle gelen emekli yabancı yerleşikler” kavramsal yaklaşımı için yazar tarafından bu çalışma için kullanılmıştır. Literatürde belirtilen bu adla bir sınıflandırma veya tasnif bulunmadığı sanılmaktadır.

⁵ <http://international.com/internal/components/further-resources-quality-of-life> (erişim: 21/11/2007).

⁶ The Quality of Life Model; <http://www.utoronto.ca/qol/concepts.htm>, s.2-3.

⁷ Yabancı mezarlıkları konusu ayrıca önemli itibarıyla başlıbaşına bir makale konusu olarak incelenmiştir. Hazırlık çalışmaları için bkz.: Zerrin Toprak ve Ahu Karakurt, “Türkiye’de Yabancı Mezarlıkları ve Stratejik Yaklaşımlar”, *Dergiden*, Y.2, S.19, Ocak- Şubat 2008, s.39-40.

ve gruplar farklı kültürel tabanlı yaşama uyum sağlamaya imkân tanıyan çeşitli stratejileri benimsemekte ve birlikte yaşamının gerektirdiği huzurlu ortamı aramakta ve yaratmaktadır. Kültürel ilişkiler; özümseme, kültürel değişme ve adaptasyon/uyum süreçleriyle ilgilidir⁸.

Kamusal hayata katılım istekliliği konusu demokratik toplumlarda giderek önem kazanmaktadır. Bu konu, kamu yönetimlerinin yapısı, ülkelerin tarihi geçmişlerinin yanı sıra politik ve ekonomik durumları ile yakından ilişkilidir. “Yeni Dünya düzeninde”, küreselleşme ve yerel düzeyde temsil birlikte ele alınıp incelenmektedir. Ancak bugüne kadar temsil konusu ülke vatandaşlarına özgü bir hak olarak değerlendirilmiş ve kendi içinde sorunlar çözülmeye çalışılmıştır⁹. Yabancılarla ilişkiler ise sınırlı ve kontrollü gelişmiştir.

Yerel yönetimlerin yabancılar ile ilişkileri ise, ülke içinde “turizm” faaliyetleri ve yurt dışında da, meclislerinin kararına bağlı olarak görevleriyle sınırlı, merkezi yönetimin denetiminde ve sınırötesine açılan işbirliği koşullarında sağlanmaktadır¹⁰. Yerel yönetimler, bu amaçla uluslararası teşekkül ve organizasyonlara, kurucu üye veya üye olabilmektedir. Belediyeler mevcut yasal düzenlemeler çerçevesinde, uluslararası teşekkül, organizasyon ve yabancı ülkelerin yerel yönetimleriyle ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirebilmekte veya kardeş kent ilişkisi kurabilmektedir. Yurtdışı faaliyetleri dış politik iklim ve uluslararası anlaşmalara uygun olarak yürütülmektedir. Belirtilen bu düzenlemelerin temelinde, ülke dışındaki yerel otoritelerle kurulan bağlantılar aracılığıyla, o ülke vatandaşlarıyla, kısa süreli olarak, bir araya gelme ve sosyo-kültürel ve ekonomik ilişkiler kurma politikaları yer almaktadır.

Oysa yabancı yerleşikler, mülk edinmeyle bağlantılı olarak farklı izlenebilir yönetsel ilişkiler ağı da yaratmıştır. Özellikle 2004 yılında mülk edinme ve yerleşimi kolaylaştıran 1934 tarihli ve 2644 sayılı Tapu Kanununda(md.35) sağlanan değişikliklerle, yabancılar toprak ve mülk edinme konusunda cesaretlendirilmiş ve mülk edinmede talep yaratarak emlak piyasasında rutin dışı hareketlilik sağlamıştır. Hızla gelişen bu olgu bir bakıma yerel yönetimleri, yönetim stratejilerini belirlemede hazırlıksız yakalamıştır. Hatta bu konuda hızlı hareket etmesi beklenen Büyükkent

⁸ Özümseme: farklı kültürlerin birbiriyle sağladıkları irtibatla oluşan psikolojik ve kültürel bir değişim sürecidir. Kültürel değişme: grupların geleneklerinin ekonomik ve siyasi hayatlarının değişimini kapsamaktadır. Psikolojik değişme: bireylerin özümseme sürecine yönelik tavırlarındaki gelişmeyi, kültürel kimliklerini ve grup içindeki temasta toplumsal davranışlarını kapsamaktadır. Adaptasyon veya uyum: insan doğasının gerektirdiği ve karmaşık günlük yaşamda varolabilmek için ihtiyaç duyduğu toplumsal becerileri içine alan önemli bir psikolojik olgudur: John W.Berry, Jean S. Phinney, David L.Sam, Paul Vedder, “Immigrant Youth: Acculturation, Identity, and Adaptation”, *Applied Psychology: In International Review*; 55(3), 2006, s.303.

⁹ Zerrin Toprak Karaman ve Asuman Altay, “Global Governance Caused By New World Order”, *Marmara Journal of European Studies*, M.Ü. Avrupa Topluluğu Enstitüsü, Cilt:5, S:1-2, 1997, s. 78-87; Zerrin Toprak Karaman ve Asuman Altay, “Yeni Dünya Düzeninde Global Yönetim”, *Yeni Türkiye, Siyaset Özel Sayısı*, 1996, s.323-361.

¹⁰ Zerrin Toprak, “Belediyelerarası Yurtiçi ve Sınırötesi İşbirliği”, *Türk İdare Dergisi*, S.441, Aralık-2003, s.167-189; Zerrin Toprak, “Türkiye’de Belediyelerde Sınırötesi İşbirliği ve Kardeş Kentler”; İsvaç ve Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Avrupa Birliği, *Türkiye Belediyeler Birliği Yayını*, Ankara, 2004, s.172-180.

belediyelerinde bile (İzmir, Antalya), belediyeler stratejik yönetim planına yabancı yerleşikleri dahil etmeyi düşünememiştir¹¹. Buna karşılık günübirlik ve kısa süreli mevsimlik nüfus hareketleri¹² konusuna “turizm” başlığı altında daha çok yatak kapasitesi, turizm çeşitleri ve turizmin geliştirilmesi gibi, alışlagelen klasik yaklaşımla yer vermişlerdir.

Yerelde belirli sürelerde başlayıp biten rutin uluslararası kentsel ilişkiler, son zamanlarda görüldüğü gibi, ülkemizde yerleşik yaşama tercihi geliştiren yabancıları kamusal hayata katılıma teşvik etmiş ve yerel yönetimler yeni ve farklı taleplerle gelişen etkilenmelere açık hale gelmiştir. Türkiye’de yerel halkın kent yönetimine katılımında metodik kolaylaştırıcılık ve kurumsal yapılanmalar oluşturacak şekilde “hemşehrilik hukuku”, çağdaş seviyede yeniden anlamlandırılmıştır. 2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’nun herhalde en orijinal yanı, “katılımcılığı” slogan olmaktan çıkaracak yapılanmalar getirmesidir¹³. Güçlü merkeziyetçi yönetim yapısının temelini oluşturan idare merkezli karar mekanizmalarının, toplum merkezli karar mekanizmalarına dönüşümü yeni yeni uygulamaya girmiştir. Bağlantılı olarak benzer düzenlemelerin bir kısmı da yabancı yerleşikler için özellikle dernekleşme yönüyle hemen hemen aynı anda yürürlüğe girmiştir.

Yabancıların yönetime katılması ve kamusal hayat içindeki rollerine ilişkin konular, henüz kamuoyu gündeminde değildir. Öte yandan medyada “Yabancılar Türkiye’yi İşgal mi Ediyor”¹⁴, tarzı haberlerle vatandaşların ilgisi çekilmeye çalışılırken, yabancıların tehdit algısı içinde değerlendirilmesinin de önu açılmakta mıdır? Bu koşullarda yabancı yerleşiklerin kamusal hayata katılımı konusunu, Avrupa Konseyi kıdemli üyesi(1950) ve Avrupa Birliği’ne aday Türkiye için “akademik sorumlulukla” incelemek giderek daha da cazip hale gelmektedir.

Bu makalede, göçle gelen Antalya’daki yerleşik emekli yabancıların, literatürde özellikle sorgulanan, yukarıda sözü edilen kültürel ilişkiler ağındaki yeri ve rolü ile kentsel-toplumsal hayata sosyo-kültürel ve politik etkileri incelenmiştir. Toplumsal kalkınma göstergeleri açısından bugün ve yakın gelecek senaryosunda, yerel ve ulusal ölçekte yabancıardan, “yabancı toplumsal sermaye”¹⁵ olarak istifade edilebilirlik ve bu konuya ilişkin sürdürülebilir stratejilerin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

¹¹ Antalya Büyükşehir Stratejik Planı, s:73, 4.8(kültür ve turizm); İzmir Büyükşehir Belediye Stratejik Planı,s:33,4.9.5(Turizm).

¹² Zerrin Toprak, "Mevsimlik Nüfus Hareketleri Nedeniyle Kıyı Belediyelerinin Karşılaştıkları Sorunlar, Çeşme Belediyesi Örneği", DEÜ İİBF Dergisi, Cilt.2, S.1, 1987, s.333-353; Zerrin Toprak, "Mevsimlik Nüfus Hareketleri Nedeniyle Kıyı Belediyelerinin Karşılaştıkları Sorunlar", Türk İdare Dergisi, Yıl.59, Sayı.377, 1987,s. 63-73.

¹³ Zerrin Toprak, Yerel Yönetimler, Birleşik Matbaacılık, İzmir, 2008, s.29,32,42.

¹⁴ <http://haber.gazetevatan.com/haberdetay.asp?Newsid=44098&Categoryid=4&wid=5>; erişim 16.03.2009.

¹⁵ Yazar “yabancı toplumsal sermayeyi”, yabancıların sahip oldukları entelektüel birikimlerini(insan sermayesi) , buldukları topluma yansıtma ve olumlu etkilere yol açan sosyo-kültürel dışsallıklar olarak tanımlamaktadır. Sermaye sözcüğünün çağrıştırdığı ekonomik güç öncelikli bir konumda değildir ancak etkisi dikkate alınmaktadır: Zerrin Toprak; Kent Yönetimi ve Politikası, Birleşik Matbaacılık, İzmir, 2008, s.99, 103 ve 116.

Yerleşik yabancı emeklilerin, profillerine bağlı olarak yerelde hizmet beklentileri ve yerel yönetim hizmetlerinin biçimlenmesine katkıları ile komşuluklar; yerleşik yabancı emeklilerin bulunduğu bölgede yaşayan ve yaşamayan yerel halkın “yabancı komşularını” ve “yabancıları” nasıl değerlendirdiği konusu bağlantıları itibarıyla bu makalede yer almıştır. Özetle aşağıda yer alan şu konular yabancılar ve yerel halk olmak üzere karşılıklı sorgulanmıştır:

- Yabancılar/Yerel Halka Yakın Yaşam -Toplumsal Birliktelik-Komşuluk
- Yabancıların Toplumsal Hayatta Rolü ve Etkileri
- Yerleşik Yabancıların Yerel Siyasetin Biçimlenmesine Etkileri ve Politik Katılım

AVRUPA’DA EMEKLİ GÖÇLERİ ARAŞTIRMALARI

Uluslararası anlaşmaların “ortaklıklara” getirdiği karşılıklı bağımlılık, ülkelerin yapılanmalarında da benzerliklerin sağlanması için idari kapasiteleri geliştirmeyi zorlamaktadır. Kök nedenleri kendi içinde farklılaşarak değişen ve yeni yeni anlam kazanan göçler, sadece kendi karakteristik özelliklerini değil, göç edenlerin alıştıkları yaşam kalitesi göstergelerini de sınırlar ötesine taşımaktadır. Bu değişimi uluslar arası göçlerin karakteristiğini ortaya koyan araştırmalarda da izlemek mümkündür.

Uluslararası göçlerle ilgili araştırmalar 1970’li yılların sonlarında başlamıştır¹⁶. Bu araştırmalar daha çok turizm hareketliliğinin, emeklilerin göç kararlarını nasıl etkilediğine ve gittikleri ülkede ne kadar kalıcı olabileceklerine yöneliktir. Günümüze kadar ortalama 30 yıl veya daha fazla yaşanan birliktelik sürecinde, göçle gelenlerin buldukları yerleşimlerdeki yaşam kalitesine etkileri konusu daha da öne çıkmış görülmektedir. Avrupa ülkeleri içinde gerek Avrupa Birliği gerekse Avrupa Konseyi insan hakları genel yaklaşımı içinde geliştirilen ekonomik-çevre ve bölgesel –siyasi ortak adımlar ülkeleri karşılıklı çok yönlü etkilemektedir. Ekonomik ve politik gelişme ile değişmelerden etkilenen ve bu nedenle de ucu açık bir kavram olan “yaşam kalitesi” göstergeleri, aşama aşama geliştirilmektedir. Nitekim her yeni araştırmada, birlikte zaman geçirmenin de arttıran etkisiyle yereldeki değişmelere daha çok yer verilmektedir.. Araştırmalarda referans gösterilen kaynaklarda yer alan bilgiler; yerleşik emekli yabancıların yerel halkla siyasi –yönetimsel ilişkileri açısından değerlendirildiğinde, genelde doğrudan “yerel siyasete katılım istekliliğine ilişkin” deneklere bir soru yöneltilmediği söylenebilir. Bu durum, bu makale içeriğini diğer çalışmalardan farklılaştırmaktadır.

Avrupa’daki göçlere yönelik araştırmalar aşağıda kısaca özetlenmektedir. Makalelerin içerikleri kadar, öne çıkarılan anahtar sözcükleri de okuyucuya bir fikir

¹⁶ Allan M. Williams, Russel King, Anthony Warnes ve Guy Patterson: “Tourism and International Retirement Migration: New Forms of an Old Relationship in Southern Europe”, *Tourism Geographies*, Vol.2, No.1, 2000, s.29,33-34.

verebilir. Önceki çalışmaların analizi de bu konuda yapılabilecek araştırmalara yol gösterebilir bir özellik taşımaktadır.

Alan araştırmaları genel olarak değerlendirildiğinde, 1970’li yıllardan 1998’li yıllara kadar genel olarak yaşlıların uygun iklim koşullarında kendi sağlık yaşam kalitelerini artırmasıyla ilgili yer değiştirdiklerine ilişkin göstergeler ağırlıklıdır. 1991-1996 yıllarında emekli yaşlıların turizm faaliyetleri konut satın alma eğilimlerinin (Portekiz-Algarve) işlendiği bir araştırma örneklemeine temel alınan yaş dağılımı incelenmeye deęerdir¹⁷. Bu araştırmada 50-70 yaş grubu ağırlık kazanmıştır ve 51-60 yaş grubu bu örnekleme %46.6 oranındadır. Söz konusu araştırmada, daha çok emeklilerin temel eğiliminin “sessizlik ve huzur” dolu bir yaşam olduğu fikri öne çıkmıştır.

İspanya(Costa del Sol) popüler tatil beldesinde 59 yaş ve üstü emekli göçüne ilişkin çalışmada¹⁸ turist davranışları toplumsal ve kültürel hayatlarına ilişkin bilgiler üzerinde durulmuştur.

İtalya (Tuscany); Tuscany araştırmasında belediye sınırları içinde sürekli ve uzun süreli yerleşiklik araba kiralamak, mülkiyet, sağlık vb ilişkiler açısından izin gerektirdiğinden, belediye idaresi kayıtlarında yer alması gereken bu verilerin bir bilgi kaynağı olacağı düşünölmüştür. Ancak belediye kayıtlarında milliyet ayrımının yapılmadığı farkedilen araştırmacılar üzüntülerini okuyucu ile paylaşmıştır. Bu nedenle yerleşik sayılarındaki artış rakamsal olarak görölse de, bu nüfus artışının Birleşik Krallık’tan geldiğinin kuvvetle tahmin edilmesinin ötesinde bir bilgi verilememiřtir¹⁹. Ayrıca bu çalışmada, nüfus, göç ve bulunulan ölkede konuşulan dile yönelik zorluklar gibi konular işlenmiştir. Bu konuların sosyo-kültürel bütünleşmeyi etkilediği incelenmekle birlikte, yönetsel ve politik göstergeler üzerinde durulmamıştır. Araştırmada kır ve kent farklılaşmalarının sosyo-kültürel hayata farklı etkilerine değinilmiştir. Acııcı bir dile konuşabilmenin sosyo-kültürel bütünleşme için iyi bir gösterge olduğu dile getirilmektedir. Nitekim, kentsel alanlarda(Floransa) sanat ve kültür faaliyetlerine duyulan eğilim ve ticari faaliyetlere duyulan ilginin dil öğrenmeyi teşvik ederken, Güney Tuscany ve Umbria gibi kırsal bölgelerde gelenin ölkenin dilini öğrenme eğiliminin gerilediği belirtilmektedir.

Malta ve yakınındaki ada Gozo’da; en az 50 yaşından başlayarak Britanyalı emekliler üzerinde yapılan çalışmada yerleştiklerin bu yerleşimlerde yarattıkları mali katkılar üzerinde durulmuřtur²⁰. Ayrıca turizm gelişmesinin konut talebinin fiyatlar üzerinde yarattığı baskının Maltalılar için avantajsız bir durum yarattığından bahsedilmektedir. İş aramak amacıyla Malta’ya yönelen “yeni göçlerin”, önceden

¹⁷ Allan M.Williams, Guy Patterson: “An Empire Lost but Province Gained:A short Analysis of British International Retirement in the Algarve” *International Journal of Population Geography* , 4,1998, s.150, 135-155.

¹⁸ Vicente Rodriguez: “Tourism as Recruiting Post for Retirement Migration”, *Tourism Geographies* , Vol.3, No.1, 2001, s.59, 52-63.

¹⁹ Russel King ve Guy Patterson: “Diverse Paths: The Elderly British in Tuscany”, *International Journal of Population Geography* 4, 1998, s.164, 157-182, 172-173.

²⁰ Anthony Warnes ve Guy Patterson: “British Retirees in Malta:Components of the Cross-National Relationship”, *International Journal of Population Geography* 4,1998, s.115, 113-133.

gelenlerin alıştıkları yaşam kalitesinde gerileme yarattığı belirtilmektedir. Bu gerileme nedeniyle, ilk göç edenlerin adadan ayrılarak yeni arayışlara yöneldikleri dönemler itibariyle vurgulanmaktadır. Belirtilen bu gelişmeler de, yaşam kalitesi göstergeleri içinde “huzurlu ortam” ve “uygun fiyatların” öncelikli konumunu göstermektedir. Aslında bu çalışma 1998’lerin başında ilk olarak vurguladığı konuları itibariyle ilgi çekicidir. Yabancı nüfusun, demografik bilgileri ile sosyo-ekonomik analizlere yer vermenin yanında, nüfusun seçmen olabilme tahminleri de yapılmış ancak doğrudan yönetim ve siyasetle bağlantı kurulmamıştır.

Tuscany, Malta, Costa del Sol ve Algarve yerleşimlerinde tek tek yapılan çalışmaların verdiği tecrübe ile farklı ülkelerden gelen göçmenlerin aile ilişkileri bağlantılı yaklaşımlar bu çalışmada öne çıkmıştır²¹. Fransız, Amerikan ve Britanyalıların turizm ve emekli göç ilişkisinin birlikte değerlendirildiği ve özellikle çocukların ailelerini ziyaretlerinin incelendiği bu bölgelere yönelik çalışmada, nüfus hareketliliği mekanizması için değerlendirmelere yer verilmiştir. Çalışmada geliştirilen göç aşamalarına göre, bazen ilk adımda emekliliğinde gideceği bir yeri beğenme ve ikinci adımda turist olarak yola çıkma şeklinde veya tersi bir süreçten bahsedilmektedir. Bu değerlendirmeler giderek artan iklim değişikliği tehditlerinden bağımsız yapılmış olmakla birlikte, emekli yabancıların torunlarının yanına dönme veya geldiği ülkeyi “son durak” yapma eğilimini anlamaya çalışılması açısından önemlidir. Ülkesine geldiği yere veya ülkesinde başka bir yere geri dönme, Avrupa’daki herhangi bir yere veya herhangi bir kıtaya gitme tercihleri arasında dikkati çeken birbirine baskın gelen bir eğilim görülmemektedir. Başka bir ifadeyle yukarıda sıralanan tercihlerin her biri çalışmaya göre ortalama %20’lerde gelişmektedir. Bu tercihler içinde, “diğer bir yer” veya “herhangi bir kıta” ya gitme eğilimi ortalama %10 oranlarda yer almıştır. Farklı bir yere gitme tercihini gösteren “diğer” seçeneği açıklanmadığı için Türkiye açısından bir değerlendirme yapmak mümkün görünmemektedir.

Avrupa Vatandaşı statüsünde, ancak bulunduğu ülkede “yabancı bir ulustan” konumundaki kişilerin misafir oldukları ülkedeki siyasi ilgilerini inceleyen bu araştırma konumuz açısından önemlidir²². Londra, Brüksel ve Amsterdam kentlerinde 2001-2003 yılları arasında yapılan değerlendirmeye göre genelde kişilerin kendi ülkelerinden uzak olsalar da ülkelerindeki olayları takip ettikleri, ancak misafir buldukları ülkedeki yerel seçimler kadar Avrupa Parlamentosu seçimlerine de pek ilgi göstermedikleri belirlenmiştir. Kasım 1993’te yürürlüğe giren Maastricht Antlaşmasının Avrupa Vatandaşlığı başlığı altında getirdiği hükümler çerçevesinde, diğer bir üye devlette ikamet eden Avrupa Birliği vatandaşlarının, Avrupa Parlamentosu seçimleriyle belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkının kullanılmasına ilişkin hakkın kullanımına bu araştırma döneminde rağbetin yoğun olmadığı anlaşılmaktadır. Bu olgunun temelinde, “ulusalci politikacıların” Avrupa Birliği Anayasa’sını engellemeye çalışırken, “şüpheli ulusal oylarla” **Avrupa Karşılığının** yer aldığı belirtilmektedir. Belçika’nın da bu konuda başı çektiği

²¹ Allan M. Williams, Russel King, Anthony Warnes ve Guy Patterson (2000); s. 28-49.

²² Adrian Favell; “European Citizenship in Three Eurocities”, *Paper for presentation at European Union Studies Association Conference*, March 30th- April 2nd 2005, Austin, TX; s.7,13.

anlaşılmaktadır. Ulusal eğilimlerin özellikle yabancılar üzerinde ve daha ileri bir senaryoda huzur arayan özellikle emekli yabancılar üzerinde “yerel siyasetten uzak durma” etkisi yaratacağıni söylemek mümkündür.

ANTALYA ÖRNEĞİNDE ARAŞTIRMANIN METODU VE ALANI

Bu makaledeki örnekleme konu olan mekan ölçeği, Antalya ili idari alanındaki yerleşik yabancıların yoğun olduğu belediyelerdir²³. Araştırmanın örnekleme giren Avrupa kökenli yabancılar yönüyle: 40 yaş ve üstü²⁴ emekli olma ve bölgede en az 6 ay yerleşik yaşama, yerel halk grubunda Türk vatandaşları için: bölgede sürekli yaşama ve 15 yaş üstü olma şartları esas alınmıştır. Anketler, Antalyada il sınırları içindeki belediyelerde yaşayan 500 yerleşik yabancı emekli ve aynı alandaki 505 yerel halk ile yüz yüze görüşülerek gerçekleştirilmiştir. Yerel halka yönelik görüşmelerde özellikle bir grup örneklem, yabancıların yaşamadığı Korkuteli yerleşiminden, yabancılar için oluşmuş görüşlerin mukayeseli analizinin yapılabilmesi amacıyla seçilmiştir. Araştırmanın saha çalışması 20 Nisan 2007–25 Mayıs 2007 tarihleri arasında ankete katılanlarca yüzyüze gerçekleştirilmiştir.

Türkiye’de yerleşimi etkileyen faktörler bütün olarak değerlendirildiğinde, iklim koşulları %63,8 ile çok etkili bir değişken olarak gösterilmiştir. Ancak sadece iklim değil, bağlantılı olarak ortalama %30’larda ucuz yaşam koşulları ile %20’lerde kültürel/tarihi zenginlikler Türkiye’yi tercihte kuşkusuz öne çıkılmaktadır. Avrupa kökenli yabancılar yönüyle, kendi ülkesindeki politik ve idari koşullar ağırlıklı bir itici faktör olarak görülmemektedir.

Ankete katılanlar ağırlıklı olarak %24,2 İngiliz, %22,6 Alman, %13,2 Hollanda, %12,6 Norveç, %10,2 Danimarka, %5,8 Belçika vatandaşıdır. Diğer ülkeler (İsveç, İrlanda, İsviçre, Avusturya, Gılandiya, İzlanda, Lüksemburg, İtalya ve Polonya) %3 ile %0,2 oranlarında örnekleme yer almaktadır. Örnekleme yabancılar bir ülkeden diğerine dolaşan bir profil olmayıp, genelde doğrudan kendi ülkelerinden Türkiye’ye gelmişlerdir. Malta örneğindeki çalışmaların ortaya koyduğu gibi²⁵, ilk göç edilen yerlerdeki yaşam kalitesi standartlarının değişmesi, mali güç dengesindeki bozulmalar, yeni ülke arayışlarını bu arada Türkiye’ye artan oranda yeni göç dalgalarını gündeme getirebilecektir.

Ankete katılan yabancıların %74,2 ile çoğu evlidir. Bekâr olanlar %17,8 ve bu iki grubun dışında kalan eşinden ayrılmış, dul olan diğer grup %7,4 ile örnekleme girmiştir. Yüzyüze görüşmelerde daha çok Türk vatandaşı erkeklerin özellikle yabancı kadınlarda evlenmeye eğilimli olması yanında, yabancılarla evlenen kadınların da bulunduğu belirtilmiştir. Bu gelişmelere ilişkin verilerin belediyelerin

²³ Bu makale, “Yabancı Emekli Göçünün Sosyal ve Ekonomik Etkileri: Antalya ve Çevresi Ampirik Bir Çalışma” konulu, TUBITAK projesinin Tablo verilerinden yararlanılarak yazılmıştır. Araştırma ekibi: Canan Balkır, Zerrin Toprak, Berna Kırkulak, ve araştırma asistanı İlkay Sudas (2007).

²⁴ Uluslar arası literatürde 55 yaş ve üstü örnekleme profil olarak öne çıkarken, bu çalışmada sağlık sorunu veya diğer nedenlerle erken emekli olan yabancıların bölgede varlığı nedeniyle örnekleme 40 yaşındaki emekliler de girmiştir.

²⁵ Anthony Warnes ve Guy Patterson, “British Retirees in Malta: Components of the Cross-National Relationship”, *International Journal of Population, Geography*, 1998, Vol.4, s.115.

ilgili birimlerinin kayıtlarında yer almaya başladığı görülmektedir. Bu konudaki gelişmeler Antalya belediyesi web sayfasından da izlenebilmektedir.

Antalya'da yabancıların yoğun olarak yerleştikleri mahalleler ; Güzeloba Mahallesi, Barbaros Mahallesi, Fener Mahallesi, Selçuk Mahallesi, Yeşilbahçe Mahallesi, Liman Mahallesi, Gürsu Mahallesi, Arapsuyu Mahallesi, Öğretmenevleri Mahallesi, Kuşkaşağı Mahallesi, Altunkum Mahallesi, Akkuyu Mahallesi olarak muhtarlarla yapılan görüşmelere dayanılarak belirlenmiştir. Antalya'nın belediyelerinde 06.03.2008 tarihli ve 5747 sayılı kanun²⁶ ile yapılan değişikliklerden sonra Antalya Büyükşehir Belediyesinin bünyesinde yer alan ve sayısı 14 olan ilk kademe belediyesinin tüzel kişilikleri kaldırılarak yerlerine Aksu, Döşemealtı, Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa adı altında 5 ilçe kurulmuştur. İlk Kademe Belediyeleri ise ilçe belediyesine dönüşmüştür (5747, md.1).

İdari sınırlardaki değişiklik ile Antalya'da 14 olan ilçe sayısı yeni kurulan 5 ilçe ile 19'a çıkmıştır. Bucak sayısı ise 17 olmuştur (5747, md.2). Belediye sayısı Büyükşehir Belediyesi dahil olmak üzere 70'e düşmüştür (5747 md.1, geçici md.1). Köy sayısı, tüzel kişilikleri kalkan "belde belediyeleri" nedeniyle artarak 541' den 562'ye ulaşmıştır²⁷. Okuyucu bu anlatımı kapsamlı bulabilir, ancak belediye ve köy yerleşimlerinin birbirine geçişi, yabancıların mülk edinmesiyle ilgili olarak 1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanununda yer alan kısıtlayıcı hükümler açısından da yeni bir açılıma neden olmuştur. Konunun önemi açısından idari hareketlenmenin bu kapsamda taktimi yerinde olacaktır. İleride bu konuya tekrar dönülecektir. Aşağıda Tablo 1 de anketin gerçekleştirildiği 2007 yılı içindeki idari birimler(kapsadığı alanlarla sınırlı) gösterilmektedir.

Anketler, Antalya Merkez (%28,4), Alanya(%27), Kaş(%14,0), Kemer(%12,4), Manavgat(10,6) ve Kalkan(%6,1) yerleşim birimlerinde yerleşik yabancıya yönelik gerçekleştirilmiştir(Tablo 1). Görüşülen kişilerden %55'i(275) erkek ve %45'i (225) kadın olmak üzere toplam 500 kişidir. Medeni Kanun hükümlerine göre yerleşim yeri tanımları; "Bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yer"(TMK, md.20) ve "Yabancı ülkedeki yerleşim yerini bıraktığı halde Türkiye'de henüz bir yerleşim yeri edinmemiş olan kimsenin halen oturduğu yer yerleşim yeri sayılır" (TMK, md.21, 197, 412,462) hükümlerine dayandırılmıştır. Bu hükümler herkesin mutlaka bir yerleşim yeri edinmesi zorunluluğunun bir sonucudur.

²⁶ 5747 Sayılı Büyükşehir Belediye Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun, <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5747.html> (erişim: 20/03/2008).

²⁷ Ancak, köye dönüştürülen belde belediyeleri, bu kanunun yayımından itibaren 6 ay içinde başvurmaları ve katılacakları ilçe belediyesi ile aralarında belediye ve köy bulunmaması, meskûn sahadan meskûn sahaya olan uzaklık 10 km.den fazla olmaması şartıyla belediye meclisinin kararı ve katılacak belediye meclisinin olumlu kararı ile mahalle haline getirilebilirler(5747 Geçici m.1). Bu nedenle köy sayısı değişebilir.

Tablo 1 Araştırmanın Alanı-Yabancı Yerleşikler

Belediyeler	Frekans	Yüzde %
Merkez	142	28,4
Alanya	135	27,0
Kaş	70	14,0
Kemer	62	12,4
Manavgat	53	10,6
Kalkan	38	6,1
Toplam	500	100,0

Yabancıların yılın hangi aylarında Antalya'da oturulduğu incelendiğinde, Ocak(%21), Aralık(%23,6) ve Şubat(%34) en az tercih edilen aylardır. Buna karşılık Temmuz(%56,8), Ağustos(%49,2) ve Kasım(%49) kalma eğiliminin düşüşe geçtiği aylardır. Yabancılar için en yüksek oranda tercih edilen ve sıcaklık itibarıyla uygun ayların Mayıs(%87) ve Nisan(%82,8) dönemi olduğunu söylemek mümkündür. Yabancıların Türkiye'de zamanını geçirme oranlarının, bugünün koşullarında, sıcaklık düşmesi ve artışı ile bağlantılı olduğu açıktır.

Araştırmada ciddi sağlık sorunları(%68.6), kişisel hareketliliğin azalması(%64) ve birlikte kaldığı arkadaş ve/veya eşinin vefat etmesi(%57) ve güvenlik problemleri(%56,8) dışında menşe ülkeye yabancı yerleşiklerin geri dönmeyi düşünmedikleri anlaşılmıştır. Gelirin azalması dikkat edilirse (53,8) ile en önemli unsur olarak yer almamaktadır. Yerel halkın profili ve anket yapılan alanlar ise aşağıda gösterilmektedir

Tablo 2 Araştırmanın Alanı-Yerel Halk

Belediyeler	Frekans	Yüzde %
Merkez	149	29,5
Alanya	111	22,0
Kemer	53	10,5
Manavgat	51	10,1
Kaş	61	12,1
Kalkan	31	6,1
Korkuteli	49	9,7
Toplam	505	100,0

Anketler yabancıların çoğunlukla yerleştiği Antalya Merkez ilçe(%29,5), Alanya(%22,0), Kemer(%10,5), Manavgat(10,1), Kaş(%12,1) ve Kalkan(%6,1) yerleşimlerinde yerel halka yönelik gerçekleştirilmiştir(Tablo 2). Korkuteli(%9,7) belediyesi, gerekçesi daha önce belirtildiği gibi yerleşik yabancıların olmadığı yerleşim özelliğinden dolayı ankete katılmıştır. Toplamda görüşülen kişiler %51,3(259)'u erkek ve %48,7(246)'sı kadın olmak üzere 505 kişidir.

Örnekleme yer alan kişilerin ilk diliminde %28,8 ile (40–49) yaş grubu gelmektedir. Bu grubu yakın oranlarda %28,7 ile (30–39) yaş grubu ve %28,3 ile (15–29) yaş grubu izlemektedir. 50 ve üstü yaş grubu %22,2 oranındadır.

Yerleşik yabancı kavramı ve idarenin belirlediği statünün öncelikle ortaya konulması konuya açıklık getirecektir. Yerleşik Yabancı Kavramına ilişkin yürürlükteki mevzuatta bir hüküm bulunmamaktadır. “Yerleşik Yabancı” kavramının “İçişleri Bakanlığı Yabancılar Dairesi” uygulamalarında ikamet izni verilip verilmemesi, verilecek sürelerinin ne kadar olacağı hususunda bir önemi bulunduğu, ilgili birimlerce belirtilmiştir. “Yerleşik Yabancı” statüsünün tespiti, şahıs hakkında yapılan araştırma sonucunda ortaya çıkmaktadır.

“Ülkemize gelerek genelde tatil bölgelerine yerleşen ve buralarda gayrimenkul satın almış olanlar, ülkemizde kalmak ve fiilen yerleşmek niyetiyle gelmiş olanlar, Türkiye’yi kendi iradesi veya ailesine tabi olarak, şahsi hayatı için yakın ilişkiler kurduğu yer sayanlar, yine ülkemizi, ekonomik faaliyetleri, toplumla irtibatları ve yaşamak için hayatlarının merkezi haline getiren yabancılara “yerleşmiş sayılan yabancı” olarak işlem yapılmak suretiyle daha uzun süreli ikamet izni verilmektedir”. İçişleri Bakanlığınca dikkate alınan bu tanı içinde yer almamakla birlikte, araştırmada kiralık konutlarda da yerleşik hayata geçen yabancılar tespit edilmiştir.

YAŞAM KALİTESİ GÖSTERGELERİNİN KAMUSAL HAYATA KATILIMDA ETKİSİ

Yerleşik yabancıların sahip buldukları fiziksel(sağlık, beslenme, bakım, giyim,...), psikolojik(algılamalar, duygular, onur...) ve ruhsal(kişisel değerler, standartlar,din) özelliklerini kapsayan yaşam kalitesi göstergeleri, kamusal hayata katılım ve kentin stratejik planlaması içinde yer alma açısından önemlidir. Ayrıca, **Mekansal** (konut, işyeri, okul, komşuluk, *mezarlık**), **Toplum**(aile, arkadaş, toplumla ilişkiler), **Toplumsal** (gelir, sağlık, istihdam, sürekli eğitim, *siyasete ve yönetime katılım*) aidietler gibi yaşam kalitesi göstergelerinin kamusal hayata katılım yönüyle değerlendirilmesi gerekir. Aşağıda kişisel özellikler tanımlanmaktadır.

Kişisel Özellikler ve Kurumsal - Mekansal Bağlantılar

Toplumsal sermayenin biçimlenmesinde, konumuz itibariyle yabancı toplumsal sermayeyi oluşturacak, yaşam kalitesi göstergelerini temel unsurlar olarak görmekteyiz. Bu göstergeler, ayrıca sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasındaki olası

* İtalikle belirtilen kelimeler modeldeki değişkenlere yazar tarafından eklenmiştir.

“çoğaltan etkileri” açısından önemli değerlendirilmesine alınabilir. Aşağıda yabancıların kişisel özellikler gösterilmiştir.

Tablo 3 Görüşülen Kişinin Yaşı

Yaş	Frekans	Yüzde%
40-54*	127	25,4
55-60	127	25,4
61-65	115	23,0
66+	126	25,2
Cevapsız	5	1,0
Toplam	500	100,0

(*Bölgede yaşayan yaşı 40-54 arası emekli yabancılar)

Emekli yabancı profili hedefine uygun olarak görüşülen yerleşik yabancıların %25,4'ü (40-54) ile (55-60) yaş gruplarında, hemen arkasından %25,2 ile 66 yaş ve üstü ile %23 oranında (61-65) yaş grubu (Tablo 3) örnekleme yer almıştır. Aktif yaşa girmeyen 66 yaş ve üstü grup ancak %25,2 oranındadır. Bu profil anket örnekleme açısından kamusal hayata katılımında etkin olabilecek bir sayısalığı ortaya koymaktadır.

Tablo 4 Görüşülen Kişinin Eğitim Durumu

Eğitim Seviyesi	Frekans	Yüzde %
Üniversite	256	51,2
Lise	203	40,6
Doktora	29	5,8
İlköğretim	8	1,6
Cevap Yok	4	0,8
Toplam	500	100,0

Ankete katılan yabancıların eğitimi değerlendirildiğinde, üniversite eğitimine sahip olanlar %51,2 oranındadır. Lise eğitimi %40,6 ile ikinci gelmektedir. Doktora yapmış olanlar %5,8 iken, ilköğretim düzeyindekiler ancak %1,6 oranındadır (Tablo 4). Avrupalı yerleşik yabancıların eğitim düzeylerinin görece olarak yerel halka göre daha iyi durumda olduğu görülmektedir. Nitekim, örnekleme halkta ilköğretimine sahip olanlar %40,6 ile ilk sıradadır. Orta okul eğitimi %15,8, lise ve dengi

%29.5 iken, doktora %1 oranındadır. Bu değerler yabancı yerleşiklerden, kentsel gelişim programlarına olası katkı beklenebileceğini göstermektedir.

Avrupa kökenli yabancıların yanısıra, Rusya'dan gelen göçlerle de, yabancıların evlilik nedeniyle Antalya'da yerel halkla daha çok kaynaştıkları, çalışma hayatına katıldıkları²⁸ görülmüştür. Yine resim, müzik vb güzel sanatlarla ilişkin kurslar aracılığıyla, kültürel yönüyle yerele yabancıların eğitim katkısından bahsedilmektedir.

Tablo 5 Hane Halkı Büyüklüğü

Sizinle beraber evde kaç kişi yaşamaktadır?	Frekans	Yüzde%
Tek Başına	70	14,0
İki Kişi	347	69,4
Üç Kişi	45	9,0
Dört Kişi +	30	6,0
Cevap Yok	8	1,6
Toplam	500	100,0

Yabancıların hane halkı büyüklüğünün belirlenmesine yönelik soruya (Tablo 5) iki kişi olarak cevap verenler %69,4 ile ilk sıradadır. Hane halkı büyüdükçe oranlar azalmaktadır. Nitekim “Tek başına” %14, üç kişi %9, dört ve daha fazla kişi ile yaşama %6 oranındadır. Cevapsızlar %1,6 değerindedir.

Tablo 6 Türkiye'deki Yasal Durumu

Türkiye'deki yasal durum	Frekans	Yüzde%
Oturma izni almış	258	51.6
Turistik vizesi bulunmakta	224	44.8
Çifte vatandaş	9	1.8
Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı	4	0.8
Diğer	3	0.6
Cevapsız	2	0.4
Toplam	500	100.0

²⁸ Şehirde 310 Rus sermayeli şirketin faaliyet gösterdiği, 225 şirkette de Rusların yönetici veya ortak olduğu, ayrıca Antalya ve civarında ev sahibi Rusların sayısının da 800'ü bulunduğuna belirtilmektedir. <http://www.tumgazeteler.com/?a=2926286>: erişim 07.12.2008.

Ankete katılanların %51,6'sının oturma izni bulunmaktadır. Turistik vize ile yerleşikliğini sürdürenlerin oranı %44,8 ile önemli bir değere sahiptir. Çifte vatandaş statüsünde olanların oranı %1,8 dir (Tablo 6). Gerek hukuki kısıtlar yönüyle, gerekse yabancıların bu konudaki eğilimlerinin bulunmaması, çifte vatandaş statüsü oranını düşürmektedir.

Tablo 7 Gelir

Aylık ortalama hane geliri	Frekans	Yüzde %
1000 € nın altında	11	2.2
1.001 – 2.500 €	82	16.4
2.501 – 5.000 €	55	11.0
5.001 € üzeri	21	4.2
Cevapsız	331	66.2
Toplam	500	100.0

Yabancıların gelirleri anket sonuçlarına göre şöyledir (Tablo 7). Aylık ortalama hane geliri 1001€-2.500€ arasındaki grup %16,4 oranındadır. 2.501€-5.000€ nın arasındakilerin oranı %11 değerindedir. 5001€ üzerindeki gelire sahip olanlar ise %4,2 oranındadır. Bu soruya cevap vermeyenler %66.2 ile yüksek bir oranı oluşturmaktadır. Bu değerlerden deneklerin, ekonomik güçlerini saklama eğilimi baskın görünmektedir. Gelirlerini beyan edenlerin mali gücü Türkiye'nin asgari ücret koşullarında değerlendirildiğinde; Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası verilerine göre 2007 yılı ortalama 1 € = 1,7840 YTL hesabıyla, asgari ücretin aylık brüt 562.50 (315,30 €) ve aylık net 403.03 YTL (225,91 €) ilan edilen miktarın üstündedir. Gelirlerini saklama eğilimine rağmen, barınma koşulları ve mülkiyet oluşumu (Tablo 9) ile birlikte değerlendirildiğinde örneklemdaki yabancıların yoksul olmadıkları söyleyebiliriz.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Avrupa'dan gelen yabancıların ekonomik anlamda beldeye yük getirmedikleri, kendilerine yeterli olduklarını söylemek mümkündür. Hatta bu çalışmanın örneklemine iş sahibi yabancılar dahil olabilmıştır. Nitekim Tablo 8'de bu husus görülmektedir.

Tablo 8 İşteki Konumu

İş Durumu	Frekans	Yüzde %
İşveren	29	55,8
Çalışan	19	36,5
Cevap Yok	4	7,7
Toplam	52	100,0

Türkiye’de bir işiniz var mı sorusuna %85,4(427 kişi) oranında olmadığı belirtilirken, %10,4(52 kişi) oranında bir grup olumlu cevap vermiştir. Cevapsızlar %4,2(21 kişi) dir. İş durumu sorulduğunda, işveren konumunda olanlar kendi içinde %55,8 oranındadır. Çalışanlar %36,5 oranındadır. Cevapsızlar %7,7 oranındadır. Bu tablodan (Tablo 8) görülen, yerleşik yabancılar işveren olarak ekonomiye katkı vermektedir. Çalışan grubunda yer alan yabancıların bir kısmı yine yabancıların işyerlerinde istihdam edilmektedir. Yabancıların yerelde ekonomik faaliyetlere katılması ise, yerel halk tarafından işlerini daraltacağı gibi nedenlerle olumsuz(%65.1) değerlendirilmektedir. Etkilemediğini belirtenler (%25,9) oranındadır. Yerel halkın bu tepkisinde, işsiz kalabilecekleri korkusu bulunmaktadır. Mamafih yabancı yerleşiklerin kente ekonomik katkısı ayrıca kapsamlı incelenmesi gereken bir konudur. Bu makalenin içeriğini oluşturmamaktadır.

Tablo 9 Evinin Mülkiyet Durumu

Yaşanılan evin mülkiyeti	Frekans	Yüzde %
Kiralık	243	48,6
Kendime ait	238	47,6
Diğer	13	2,6
Cevap Yok	6	1,2
Toplam	500	100,0

Mülkiyet durumu incelendiğinde kiralık evlerde oturan yabancılar %48,6 oranındadır. Kendine ait olan evlerde oturanların yüzdesi yine %47,6 ile yüksek orandadır. Oranların değerlendirilmesinden de anlaşılacağı üzere, mülkiyet sahibi olmaya yönelme eğilimi güçlüdür(Tablo 9). İmara ilişkin yeni uygulamalar, yabancıların belediye ve köy yerleşimlerinde mülk edinme taleplerini arttırmıştır.

1924 tarihli Köy Kanununda 2003 yılına kadar yürürlükte olan “Türkiye Cumhuriyeti tabiiyetinde bulunmayan gerek şahıslar, gerek şahıs hükmünde olan cemiyet ve şirketlerin (eşhası hususiye ve hükmiye) köylerde arazi ve emlak almaları yasaktır”(442, md. 87 hükmü) yürürlükten kaldırılmıştır(4916, md.38). Ancak yürürlükteki düzenlemeye göre, “ ecnebi tebaası köylerde ikamet etmek için Dâhiliye Vekaleti’nden resmi tezkere alacaklardır. Bu tezkerelerin verilip verilmemesi ve ikamet müddetlerinin azaltılıp çoğaltılması İçişleri Bakanlığına aittir”(442, md.88). 2008 tarihinde Tapu Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair 5782 sayılı Kanun, 2644 sayılı Tapu Kanununun 35. maddesini mekan ölçeğinin alt ve üst sınırlarını belirlemek amacıyla değiştirmiştir.

Bu düzenlemenin konumuzla ilgili kısmı dikkate alındığında, yabancı uyruklu gerçek kişiler merkez ilçe ve ilçeler bazında, uygulama imar planı ve mevzi imar plan sınırları içerisinde kalan toplam alanların yüzölçümünün yüzde onuna kadar kısmında taşınmaz ile bağımsız ve sürekli nitelikte sınırlı aynı hak edinebilmektedir. Bakanlar kurulu, merkez ilçe ve ilçelerin altyapı, ekonomi, enerji, çevre, kültür, tarım

ve güvenlik açısından önemlerini dikkate alarak bu orandan fazla olmamak kaydıyla farklı oran belirlemeye yetkilidir. Ayrıca, gerçek yabancı kişilerin mülkiyet hakkının 2.5 hektar olması, ticaret şirketleri için bir kısıtlama getirilmemesi hükümlerine göre, belediye yerleşimlerinde yabancıların yerleşimine ve mülk edinimine yönelik doğrudan bir engelleme bulunmamaktadır. Köy Kanunu hükümlerine göre ise hala İçişleri Bakanlığının izni ile köylerde yabancılar ikamet edebilmektedir.

Bu durumda, Tapu Kanununa göre, belediye ve köy yerleşimlerinde de imar planı ve mevzi imar planı yapılmış ise, yabancılar belediyeler ve köylerde mülk edinebilecektir. Köy yerleşimlerinin sınır değişiklikleri nedeniyle belediyelerin mahallesi durumuna gelmesi ile kırsal alanda yabancıların yerleşimi İçişleri Bakanlığı iznine bağlı olmaktan çıkacaktır. Kısaca değerlendirildiğinde, 2644 sayılı Tapu Kanununda 2008 tarihli yapılan yeni düzenlemede, yabancıların toplamda bir ilçede satın alabilecekleri miktar, ilçede İmar Kanununa göre planlanmış alanın maksimum %10'u değerinde bir alandır. Bu oran üst sınırdır. Bakanlar Kurulunca, bu sınırın altında da mekânın stratejik durumuna göre bir oran belirlenebilecektir. Stratejik konumda dikkate alınan değerler; sulama, enerji, tarım, maden, sit, inanç ve kültürel, flora ve fauna özellikleri nedeniyle korunması gereken hassas alanlar ve askeri alanlardır. Yasal düzenlemelerde özen gösterilmeyen veya ihmal edilen bir önemli konu, köylerden veya beldelerden arazi satın alan ve ikamet eden yabancı uyruklu kişilerin miktarına herhangi bir kısıtlama getirilmemesidir. Başka bir ifadeyle alan ölçütü oluşturulmuştur ancak bu alandaki kişi yoğunluğu veya satın alma-kışi ilişkilendirmesi yapılmamıştır. Özellikle köy yerleşimlerinde ve kırsal ağırlığını koruyan küçük belediyelerde mülk edinmesi ve yerleşime sosyo-kültürel altyapı oluşmadan izin verilmemesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Yabancıların mülk edinmesine ilişkin hukuki düzenlemelerin incelenmesinden hükümetlerin siyasi yaklaşımlarının “yabancılar ülkemiz topraklarında ikamet etsin ve mülk edinsin”, ancak yerleşilecek “mekânın stratejik konumuna özen gösterilsin” fikrinin hâkim olduğu görülmektedir. Köyler için daha sınırlı ve izne bağlı özel bir düzenleme yapılmıştır. Ancak yabancıların yerleşimine izin veren bütün “kolaylaştırıcı ve miktar arttırıcı düzenlemelere” Anayasa Mahkemesi ihtiyatla yaklaşmış ve miktarlarını abartılı bulmuş ve reddetmiştir. Anayasa mahkemesinin redleri mekânın konumu ile ilgili stratejik analizlere odaklıdır. Yerel halkın ve/veya bütün toplumun reaksiyonlarına yönelik stratejilerin bu düzenlemelerde ve iptallerde dikkate alınmadığı düşünülebilir.

İmara yönelik yabancı yerleşikler lehine idari kolaylaştırmalar yerel ve ulusal ölçekte kamuoyunun tepkisini çekmektedir. Bu konuya ilişkin genel olarak yerel halkın kanaati aşağıda görülmektedir.

Tablo 10 Yabancıların Mülk Edinimi

Yabancıların Türkiye’de Mülk Edinmelerini Nasıl Karşılıyorsunuz?	Frekans	Yüzde %
Olumlu	150	29,7
Fikri yok	36	7,1
Olumsuz	318	63,0
Cevap Yok	1	0,2
Toplam	505	100,0

Araştırmaya katılanların yaklaşık %29.7’u yabancıların Türkiye’de mülk edinmelerine olumlu bakarken, % 63’ü gibi büyük bir kısmı olumsuz bakmaktadır. Bununla beraber %7.1’lik bir kesim ise fikri olmadığını belirtmiştir(Tablo 10). Ayrıca yerel halka, mülkünü satmaya karar verdiğinizde tercihiniz ne olur yönünde sorulan soruya, %73,1 Türk olarak cevap verirken, ancak %4 oranında bir yabancıya mülkünü satabileceğini belirten bulunmaktadır. Ancak fark etmeyeceğini belirtenler %20 ile dikkati çekmektedir. Cevapsızlar %2.6 oranındadır.

Öte yandan Antalya’da yaşayan yerel halk bu örneklem içinde Türklerin yurtdışında mülk edinmelerine olumlu bakmaktadır. Nitekim araştırmaya katılanların % 54,9’u Türklerin yurtdışında mülk edinmelerini onaylarken, % 28,7’si onaylamamaktadır. Fikri olmayanlar % 13,5 ve cevapsızlar %3 oranındadır. Ayrıca araştırmaya katılanların çoğu, ülkemizdeki çeşitli bölgelere yerleşmiş yabancı grup ve topluluklar hakkındaki görüşünü tek kelimeyle “Yabancıların mülk edinmeleri, ülke topraklarının elden gitmesi”(%43) olarak değerlendirmektedir. “Milli devletten uzaklaşmak” olarak nitelendirenler %16,8 oranındadır. Olumlu değerlendiren %20,2 oranında bir grup belirtilen değişimi “Ülkemizi geliştirecek ve çeşitlilik yaratacak kültürel unsur” , %8,9’u “Küresel ilişkilerin doğal sonucu” ve %7,3’i “Çağdaş bir toplumda olabilecek farklılıklar” olarak görmektedir. Anlaşılan yerel halk sorgulamalarında tek taraflı hareket etmektedir.

Yukarıda yer alan bilgiler bütün olarak değerlendirildiğinde, Türkiye’yi tercih ederek, ister turist olarak gelsin ve isterse bir zaman sürecinde yerleşsin, yabancılar giderek artan oranda ve çeşitlenerek gelişen hizmet talep eden, kalitesini sorgulayan gruplardır. Emekli/son durak turizmi göçleri, kamu yönetimini, toplumsal huzurun sağlanması için, yaşam kalitesi göstergelerinin hemen tüm boyutlarında yerel ve merkezi düzeyde etkilemektedir.

İnsanların bir araya gelmesini kolaylaştırmak, toplumsallaşmada önemli bir adım olmakla beraber, tek başına toplum adına bu yolla bir gelişmenin sağlanabileceğini söylemek kolay değildir. Kişisel sermayenin değeri elde edilebilir eğitim koşullarında oluşmaktadır. Toplumsal sermaye ise, bir sistem bütünüdür. Demokratik ve ekonomik koşulların farklı seviyelerinde olsa bile kendiliğinden oluşmaz. Toplumsal sermayenin oluşması, işlevselliği ve sürdürülebilirliği için iktidarın(hükümet) onaylama kararı alması ve tüm idari kademelerde kolaylaştırılması

gerekir. Çünkü tarih boyunca toplanmanın fikir üretmeyi teşvik ettiği ve aynı zamanda idarenin icraatının değerlendirilmesi yolunu açtığını bilen hakim sınıfların, toplumsal buluşmaları tehdit olarak algıladığı bilinmektedir. Bu nedenle de, “toplum güvenliği” gibi makul bir nedenle, gösteri, toplantı, yürüyüş özgürlüklerinin toplumsal yaşama katılımında demokrasi adına idarece “dikkatle” düzenlenen hükümler olduğu herkesçe bilinmektedir.

Kamusal hayata katılımdan bahsedildiğinde bu konu ile yakından ilişkili toplumsal sermaye konusunun da yabancı yerleşikler açısından incelenmesi önem taşımaktadır

Toplumsal Sermaye ve Yabancı Toplumsal Sermaye Olgusu

Bugün uluslar arası politik arenadaki etik çizgide geline nokta idarenin kamusal hizmetleri kolaylaştırıcı bütünleşik politikalar uygulanması beklenmektedir. Bu bütünleşikte toplumun katkısı da kuşkusuz yer almaktadır. Konumuz açısından yabancı yerleşiklerin buldukları mekandaki kamusal hayata katkıları nasıl biçimlenecektir? Yerel halkla sosyo-kültürel birlikteliğin sağlanması nasıl kolaylaştırılacaktır? Bu husus bir bakıma demokrasinin ne kadar devlet(toplum) ve topluluk olarak içselleştirildiği ile de yakından ilgilidir.

Toplumsal Kalkınmanın kolaylaştırılması için, yerel ve ulusal toplumsal sermayeye yönelik, yabancı yerleşikler yönüyle yeniden gözden geçirilebilir mi ?

Toplumsal Sermaye; sosyal bilimlerde aslında yeni bir kavram olmayıp, toplumsal sürdürülebilirliği “asabiyyet teorisi” ile ilişkilendiren İbn-i Haldun(1331–1405) yanında yüzyıllar sonra Adam Smith(1723–1790), Emile Durkheim(1858–1917), Max Weber(1864–1920) ve Montesquieu(1689–1755) ve diğer yazarlarca önemsenmiş ve işlenmiş bir konudur. Modern anlamda toplumsal sermaye sözcüğünü; siyaset araştırmacısı Robert D. Putnam(1970)²⁹ ve sosyolog James Coleman (1988) çalışmalarında tanımlamışlardır.

Devlet yönetiminde, merkezi ve yerel düzeyde, karar ve yürütme mekanizmalarında katılıma dayandırılmış iyi yönetim veya yönetişim başlıkları altında yorumlanan yeni yönetim stratejilerindeki yaklaşımlar, bizi “toplumsal sermaye”³⁰ kavramına yönlendirmektedir. Toplumsal sermaye; insanların ortak amaçları için, bireyler, gruplar ya da organizasyonlar halinde bir arada çalışma yeteneği olarak³¹ yorumlanmaktadır. Toplumsal sermaye, iş hayatı, ekonomi, örgütsel davranış, politika bilimi ve sosyolojinin taşıdığı tüm unsurları merkezine alan bir değer olarak görülmektedir. Bugüne gelişerek gelen, “maddi ve manevi değerler bütünü” olarak da belirtilen “insan ve toplumsal sermaye” olgusu, ülkelerin yönetim anlayışı, yasal karar alıcıların toplumla ilişkileri gibi örgüt ve çevresini de kapsayan ilişkiler ağında bir bakıma demokrasiye bakışın çerçevesini tanımlamaktadır.

²⁹ Robert Putnam, “Bowling Alone”, Journal of Democracy, Vol.6, No.1, 1995, s.67

³⁰ “social capital” terimi, Türkçe metinlere genelde “sosyal sermaye” olarak aktarılmış ise de, ben devlet yönetimi, örgütlenme gibi kavramları da kapsadığını düşündüğüm “toplumsal sermaye” kavramını kullanmayı tercih etmekteyim.

³¹ A. Selami Sargut, “Sosyal Sermaye: Yapının Sunduğu bir Olanak mı, Yoksa bireyin Amaçlı Bir Eylemi mi?”, Akdeniz İİBF Dergisi, (12), 2006, s.1–13.

Bourdieu “toplumsal sermaye”yi, toplumsal görevlerle ilişkilendirmiştir, bu husus bir bakıma ekonomik sermayenin ve bir topluma ait olmanın onurunun yeni yönetim stratejileriyle doğrudan ilişkilendirilmesidir³². Fukuyama; ortak bir amaca yönelik grup ve örgütlenmeler sayesinde insanların iş yapabilirliğinin sağlanması³³ olgusunu önemsemiştir. Özetle toplumsal sermayeyi sorgulayanlar normlar, toplumsal güven, eşgüdüm ve işbirliğinin yaygın olarak sağlandığı ilişkiler ağının birleşimindeki toplumsal örgütlenmeye dikkat çekmişlerdir.

Küresel ilişkiler ağında yukarıda belirtilen sosyo-ekonomik değişkenlerin güçlenmesi, aslında yeni bir göç türü olarak emekli yabancılar ile de ilişkilendirilebilir. Kendi ülkeleri dışında özellikle uygun iklim koşulları nedeniyle yerleştikleri mekânlarda da, etkileşim içinde oldukları uluslararası idari, sosyo-kültürel, siyasi vb bütünlük ilişkiler ağında yabancıların, yabancı toplumsal sermaye (foreign social capital) olarak, sadece ekonomik katkı değil, ayrıca beldeye sosyo-kültürel bir değer de katabileceklerinin farkında olmak gerekir³⁴. Bağlantılı olarak, farklı kültür, hoşgörü ve dayanışma vb özelliklere sahip yabancı ülkelerden göçle gelenlerin, yerel halk ile geliştirecekleri sosyo-kültürel ve yönetsel-politik beraberlikler, üzerinde araştırma yapılması ve uygun stratejinin belirlenmesi özen gösterilmesi gereken konulardandır.

Katılım bir taraftan optimal hizmet verimini sağlayacak alan oluştururken, diğer taraftan katılımcı programlar ile toplumsal sermayenin gelişimi, kişilerin toplumsallaşması yoluyla karşılıklı ilişkilerde güven algılamasının yükselmesi olgusunu güçlendirecek bir özellik taşımaktadır.

Birlikteliği gerektiren programların uygulama sürecinde, karşılıklı olumlu etkileşim kuramamanın yönetim krizine yol açması kuvvetle beklenebilir. Kurumlar ve kişiler arasında etkileşim kuramama, ülkelerin katı bürokratik yönetim ve bürokratik toplumsal yapısına büyük ölçüde bağlıdır.

Katılımı ve işbirliğini güçleştiren unsurların genel özelliği, katılımcıların kararları etkilemekte güçsüz kaldığı düşünmesi, zaman yetersizliği ve farklı görüşlere tahammülsüzlük olarak özetlenebilir. Bu konular gerek vatandaşların kendi içinde, gerekse vatandaş ile yabancıların karşılıklı etkileşiminde öne çıkmaktadır.

Yerleşik Yabancıların Yönetimle İlişkileri

Yerleşik yabancıların yerel yönetimlerle olan ilişkisi kuşkusuz yerel mevzuat çerçevesinde yorumlanabilecektir. Yürürlükteki, 2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununa göre belediye; belde sakinlerinin yerel ve müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, “idarî ve malî özerkliğe” sahip kamu tüzel kişisidir (5393, md.3-a). Belediyenin genel

³² Pierre Bourdieu, “The Forms of Capital”, In J. Richardson (Ed), *Handbook of Theory and Research for The Sociology of Education*, New York: Greenwood Press, 1985, s. 241-258.

³³ Francis Fukuyama, *Güven Sosyal Erdemler ve Refahın Yarattılması*. A. Buğdaycı (Translator), 3.Baskı İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2005, s.26.

³⁴ Zerrin Toprak, “Yerelde Yönetişim Olgusunda Demokratik Kazanımları Teorik Ve Pratik Temelli Yaklaşımlar. Türkiye Ve İzmir”, *2.Bölgesel Kalkınma Ve Yönetişim Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Matsa, Ankara, Ekim 2008, s. 329.

karar organları; belediye başkanı, meclisi ve encümenidir(5393, md.3-b). Yabancı yerleşikler ile belediye örgütlenmesi ilişkisi turizm hareketleri ile doğan talep biçimlenmesiyle sınırlı mıdır? Bu konu bir bakıma hemşehri hukuku ile ilişkilendirilebilir mi?

Belde sakinleri beldede oturan hemşehrilere dir. Hemşehrinin konumu özel olarak “hemşehri hukuku” (5393, md.13) başlığı altında düzenlenmiştir. Belediye Kanununda yer alan hemşehri tanımına göre; **Herkes** ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır...(5393, md.13/1). Hemşehrinin belirlenmesine ilişkin düzenleme beldede oturan herkes, ikamet ettiği beldenin hemşehrisi tanımına alınmıştır. Mevzuatımızda hemşehri statüsüne geçmek için bir bekleme süresi bulunmamaktadır. 1930 tarihli ve 1580 sayılı yürürlükten kalkan Belediye Kanununda, hemşehri tanımında “Türk vatandaşı” ifadesi bulunmaktaydı. Ayrıca mevzuatta seçilebilme koşulları arasında “6 ay” o beldede oturma hükmü bulunmaktaydı.

Vatandaş açısından mahallesinde kayda girdiği andan itibaren belediye ile hak ve görev açısından ortaya çıkan hukuki ilişki , yabancılar açısından da ilgili kanun hükümlerine göre ikamet izinleriyle bağlantılı olarak ortaya çıkmakta mıdır?

Belediye sınırları içinde oturan, bulunan veya ilişkisi olan her şahıs, belediyenin kanunlara dayanan kararlarına, emirlerine ve duyurularına uymakla ve belediye vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarını ödemekle yükümlüdür(5393, md.13/3). Bu düzenlemede 1580 sayılı kanunun yine 13. maddesinde yer alan “hemşehri” ve 14. maddesindeki “oturan” ayrımı kaldırılarak birleştirilmiştir. Belirtilen hemşehri hukukuna ilişkin düzenlemeler, üyesi bulunduğumuz Avrupa Konseyinin, Yabancıların Yönetim/ Kamusal Hayata Katılmasına ilişkin, Türkiye’nin henüz imzalamadığı, düzenlemelerle ilişkilendirildiğinde daha da açıklık kazanacaktır.

Yürürlükteki hukuki duruma göre, yabancı yerleşikler ancak belediyenin kanunlara dayanan kararlarına, emirlerine ve bilgilendirmelerine uymakla yükümlüdür. Ayrıca konuta bağlı yerel vergiler ve bedeli karşılığında yararlandıkları yerel hizmetler yönüyle yerel yönetimler ile sınırlı yönetim ilişkisi içindedir. Buna karşılık, belediye karar ve yürütme organlarına seçme ve seçilme ile yerel hizmetlere ilişkin politikaların belirlenmesine yönelik, kısaca “siyasi” hakkı bulunmamaktadır. Ancak yerel mevzuatta, yerel yönetim hizmetlerinin yürütülmesinde gönüllü katılma³⁵ ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanmalarına ilişkin bir kısıtlama bulunmamaktadır. Aşağıda yabancılar verilen organizasyon desteği ve hukuki yapı bu bağlamda yorumlanmıştır.

³⁵ 2005 tarihli İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği, md.7/e.

Tablo 11 Sorunlarının Çözümünde Yardım Aldığı Organizasyonlar

Karşılaştığınız sorunların çözümü için yardım alınan organizasyon?	Frekans	Yüzde%
Arkadaşlarınız	422	84.4
Konsolosluk	274	54.8
Yerel İdare /Belediye	64	12.8
Yerli sivil toplum kuruluşları	50	10.0
Yabancı sivil toplum kuruluşları	48	9.6
Kilise	41	8.2
Yardım almıyorum	14	2.8
Diğer	8	1.6
Cevap Yok	28	5.6
Toplam	949	189.8
Baz	500	100.0

(*Baz %100, 1 Kişi birden fazla cevap vermiştir.)

Katılım ilişkileri açısından doğrudan önemli bir husus da örgütlenme ve örgütlerle ilişki kurabilmeydir. Yabancıların yerel ve merkezi düzeyde karşılaştıkları sorunların çözümü için yardım alınan organizasyonlar incelendiğinde(**Tablo 11**), bireysel ilişkilerin %84,4 ile organizasyonların önüne geçtiği görülmektedir. Konsolosluk desteği %54,8 oranıyla küçümsenmeyecek bir kolaylaştırıcılık sağlamaktadır. Yerel yönetimler ise, %12,8 ile düşük oranlarda temsil edilmektedir. Yerel sivil organizasyonlar %10, yabancı sivil organizasyonlar %9,6 oranlarındadır. Kiliselerin sadece dini değil, sohbet amacıyla da fonksiyon yürüten buluşma mekanları olarak ayrıca %8,2 ile etkili olduğu görülmektedir.

Yeri gelmişken toplumsal iletişim alanları olarak gördüğümüz kiliselerin Antalya'daki yeri ve önemi üzerinde durmak gerekir.

Sosyo-Kültürel İletişim Alanları- Kiliseler

Yabancıların Antalya ilindeki sayılarının giderek artması ibadet yeri temini konusunda tartışmalara neden olmuştur. Bir yandan dini inançların toplu halde ritüellere konu olan alışılmış birlikteliğini sürdürme ihtiyacı, buluşma mekanlarına yeni fonksiyonlar kazandırdığı gibi, diğer taraftan yabancılar ibadet yeri talep eder duruma gelmiştir. Alanya'da mevcut eski eser niteliğindeki yapıları tamir ederek, geçmişinde olduğu gibi dini fonksiyon kazandırmak veya dini amaçlı kullanımlar için merkezi yönetimin önüne getirilen yer tahsisi talepleri giderek artmaktadır. Bu değişim, yabancıların buldukları alanda konut ve konuta bağlı yerel hizmetler dışında kalan dini hizmetler yönüyle attıkları ilk adımlardır. Toplu gösterilere konu

olan “kilisemi isterim” odaklı **eylemler**, basının da ilgisini çekmiş gazetelerde de yayınlanmıştır. Alanya’daki yabancı yerleşikler ibadet kullanımı için kaymakamlığa başvurarak mevcut kilisenin tamirini talep etmişlerdir. Bu talepler Die Brücke Derneği başkanı Ute Brix tarafından kamuoyuna duyurulmuştur. Dayanak olarak da Avrupa Birliğine uyum çalışmalarında “ibadet kolaylığı” sağlanması gerekliliği gösterilmiştir³⁶.

Mevzuatımıza göre, kent planlanırken, belediyenin görevleri içinde olmadığı için cami gibi ibadet yerleri yapmak bağlantılı olarak dini amaçlarla kamulaştırmaya gitmek, imar değişiklikleri yapmak ilke olarak uygun görülmemiştir³⁷. Ancak görülen o ki, zaman zaman belediyelerin görevleriyle hiç ilgisi olmamasına rağmen dini amaçlı yapılar için, kamusal hizmet değerlendirmesi içinde, idarenin imkanları doğrudan kullanılabilir. Hatta konunun en abartılı bir yönü de, Toplu Konut İdaresinin kaynaklarının kullanım yerleri belirtilirken, **ibadethanelerin** de sayılmasıdır(2985 sayılı kanun). Böylelikle “ibadethane” yapılmasının teşviki kamu yatırımları içinde yer almıştır. Aslında dini amaçlı arazi başışı veya yer satın alma doğrudan hemşerilere ait bir sorumluluktur. Yerel yönetimler imar kurallarına uygun ise onaylayarak plana işlemekle yükümlüdür.

Ayrıca belediyeler, kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir (5393, md. 14/b). Belediyelerin bu düzenlemeler desteğinde eski eser niteliği taşıyan kiliselerin restorasyonunu da yaptığı (İzmir Büyükşehir Belediyesi) bilinmektedir.

Eski eser niteliği taşımayan dini yapıların tamiri ve bakımının **belediyeler** tarafından üstlenilmesinin, yerel ve müşterek bir hizmet özelliği taşımadığı için yerinde olmadığını kuvvetle düşünmek mümkündür. Öte yandan, 5393 sayılı Belediye Kanununda “hemşehri” tanısındaki “herkes” ifadesi ve diğer hükümler bir bütün olarak değerlendirildiğinde “ibadethane” sözcüğünü tüm dini inanışlarla ilişkilendirmenin mümkün olduğu da düşünülebilir.

³⁶http://www.turkmedya.com/V1/Pg/NewsCityDetail/NewID/10117/CatID/13/CityCode/7/CityName/Antalya/CountryID/alanya_da_kilise_tartismasi_.html: erişim 31.03.2008.

³⁷ Vakıflar Genel Müdürlüğünün görevleri içinde yer almaması nedeniyle camii yapımı amacıyla kamulaştırma yapma yetkisi bulunmadığı hakkında bkz: Yargıtay 6.Dairesi, K: 1986/376, E: 1986/160 (15.04.1986) ile cami alanının genişletilmesi görevinin belediyeye ait olmadığı görüşüyle İdare Mahkemesine encümen kararının iptali istemiyle açılan davanın söz konusu alanın camiye ait bir alan olmadığı gerekçesiyle iptalinde isabet görülmediği kararı bkz: Yargıtay 6. Dairesi, K: 1990/ 2922, E: 1989/ 3368 (25/12/1990) gibi yargı kararlarının oluşturulmasına esas teşkil eden hükümlerden de görüleceği gibi dini nedenlerle imar değişikliği sürekli sorgulanan konulardandır.

Bu nedenle mevzuatımız, bu makalenin konusu olan farklı din gruplarına mensup göçle gelenlerin dini mekan ve bina taleplerinden doğabilecek suistimallere, açıktır³⁸. Nitekim Alanya’da yabancılar için eski bir kilisenin restore edilmesi planlanmıştır. Bu restorasyon fikri, mali yönden yük getireceğinden gerçekleştirilememiştir³⁹. Öte yandan yerleşik yabancıların yerel yönetimlerden, ibadet yeri desteği istediklerine ilişkin haberleri⁴⁰ de basından takip etmek mümkündür.

Bilgiye Erişim

Kamusal hayata katılımın önemli bir yönü de bilgiye erişimdir. Bu olgu yaşam sürecinde kişinin kamu yönetimiyle olan ilişkileri kadar toplumla bağlantılarının kurulması açısından da önem taşımaktadır. 2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu(4982, md.4/1) ve ilgili yönetmelikte (Yönetmelik,md.5/1) kamu yönetimiyle olan ilişkiler “herkes bilgi edenme hakkına sahiptir” hükmü ile ortaya koymuştur. Türkiye’de ikamet eden yabancılar ile Türkiye’de faaliyette bulunan yabancı tüzel kişilerin, isteyecekleri bilgi kendileriyle veya faaliyet alanlarıyla ilgili olmak kaydıyla ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde, bu kanun hükümlerinden yararlanacakları belirtilmiştir(4982, md.4/2). Ayrıca, Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden doğan hak ve yükümlülükleri saklıdır.

Bu anlamda bilgiye erişme hakkı olarak bir “hak” kavramı gerek Türk Vatandaşı gerekse yabancı açısından doğmuş ise de, yabancılar açısından,

³⁸ 1892 Anayasası hükümlerine göre; ibadet, dinî ayin ve törenler, devletin sürdürülebilirliğine sağlamaya ilişkin(md.14) hükümlerine aykırı olmamak şartıyla serbesttir(1982, md24). Ancak bu konu dini yapılara yer temini ve masrafların kamu yönetimleri tarafından üstlenilmesi ilkesi içinde yürütülmektedir. Buna karşılık yabancı yerleşikler adına bir grubun, kilise teminine ilişkin istekleri için, mevzuatımızın yürürlükteki hükümlerine aykırı olarak, uluslar arası Türkiye aleyhine kamuoyu yarattığı düşünülebilir. Ayrıca yabancı yerleşiklerin gündemlerinde, dini hizmetlere yönelik kullanılacak mekânlar için kendileri tarafından oluşturulabilecek bir finansman modeline şimdilik itibar edilmediği mülakatlardan anlaşılmaktadır. Kilise talepleri yanında, uygulamada dışarıdan bakıldığında ev veya kafe görüntüsü taşıyan mekanlara da dini amaçla toplantı işlevi yüklenmiştir. Bazılarının X’s House (X’in Evi) veya Saint John Cultural Center (Saint John Kültür Merkezi) gibi yabancı isimli tabelaları bulunmaktadır. Alandaki çalışmalarda(2007 Mayıs) Alanya ve Antalya’da bu tip alanlarda, yerel halktan da kişilerin bulunduğu, bazen 150 kişiye kadar çıkan Pazar ayınının yapıldığı bilgisi edinilmiştir. Ayine, yabancı çiftlerin veya yabancı ile evlenmiş ve yurda dönmüş vatandaşların katıldığı görülmüştür. Dini söylevin yanı sıra iklim değişikliği gibi günün önemsenen konuşmalarının da öne çıktığı ayinde, kapalı bir kese gezdirilerek isteyenlerin parasal katkısı kolaylaştırılmıştır. Ayin sonrasında katılımcıların hazırladığı rutin olarak kahve ve kek ikramının planlandığı sohbet sürecine geçilmiştir. Bu şekilde Pazar ayinleri vesilesi ile kişilerin birbirleriyle bulunduğu ve haberleştiği ortamlar doğmaktadır. Ayrıca raflarda, bolca dini broşürün varlığı da dikkati çekmektedir. Ayine katılan Türk vatandaşlarının birçoğu “Müslüman olduklarını” ancak bu ortamı sevdikleri, merak ettikleri için geldiklerini belirtmişlerdir. Özellikle Antalya’da bazen ile buluşma ve hizmetlerin biçimlenmesine katılım ve sorgulama fonksiyonuna sahip kent konseyi mekanizmalarına hiç katılmayıp, dini fonksiyona sahip mekanlarda arkadaş edinme fikri, okuyucuya ilginç gelebilir. Yerleşik yabancıların yoğun yaşadıkları illerde kaç kişinin ve hangi faktörler etkisiyle Müslümanlığı ve diğer dinleri bıraktığı veya başka bir dini kabul ettiğinin, iki yanlı, ayrı bir araştırma konusu olabileceğine dikkat çekmek yerinde olacaktır.

³⁹ Türk Medya Antalya, http://medyatext.com/V1/Pg/NewsCityDetail/NewID/10117/CatID//CityCode/7/CityName/Antalya/CountryID//alanya_da_kilise_tartismasi_.html, 23.12.2007.

⁴⁰<http://www.haberler.com/alanya-belediye-baskani-kiliseye-engel-cikarmayiz-haberi/> : erişim, 23.12.2007.

“kendileriyle veya faaliyet alanlarıyla ilgili olmak ve karşılıklılık ilkesi” sınırlandırmaları bulunmaktadır.

Bilgilenme ve iletişim kurma kuşkusuz Türkçe konuşabilme becerisi ile yakından ilişkilidir. Türkçe konuşma zorluklarından dolayı, İdareyle olan ilişkilerinde yabancı yerleşiklerin %84.4’ünün arkadaşlarından yardım almaları doğal görülmektedir. Kilisenin, %3.2 puan geriden “Belediyeyi” takip etmesi, belediyelerin genel olarak yabancı yerleşiklere yönelik hizmet yaratımında doğrudan etkili olamadıklarını göstermektedir.

Esasen yüzyüze görüşmelerde, belediyede yabancı dil bilen bir personel yerine, yabancı dil bilen gönüllü yardımcılardan, yerleşik yabancılara yönelik idarenin çalışmalarında kolaylaştırıcılık yaptığı belirlenmiştir. Ayrıca, Alanya ilçesinde, yasal bir dayanağı bulunmadığı için, resmi sayılamayacak bir “yabancılar meclisi” kurulmuştur.

Yabancılar Meclisi, gerek yabancıların birbirleriyle görüşme fırsatının yaratıldığı “buluşma mekanları” olarak gerekse Alanya Belediyesi ile yerleşik yabancılar arasında irtibatı sağlayan belediyenin bünyesinde geliştirilmiş bir demokratik mekanizma değeri taşımaktadır. Ancak “Alanya Yabancılar Resmi Olmayan Meclisinin” işlevselliği yabancı yerleşikleri daha çok belediyeye(yerel hizmetler) yönelik sorumluluklarla ilgili bilgilendirme faaliyetleriyle sınırlıdır.

YEREL SİYASETİN BİÇİMLENMESİNDE YEREL HALK, TÜRKİYE’DEKİ AVRUPA’LI YERLEŞİK YABANCILARA NE KADAR TAHAMMÜLKÂR?

Yabancı yerleşiklerin, yerel halkla sosyo-kültürel ilişkileri, politik katılımın sağlıklı olması açısından önemle değerlendirilen unsurlardandır. Bu çalışma örneğinde, Antalya’da yerel halk ile ilişkiler ağında yabancı yerleşikler komşuluk ilişkileri açısından yerel halka daha yakın dururken, aynı yakınlığı yerel halk yabancılar için göstermemektedir. Aşağıda bu konu incelenmektedir.

Yabancılarda Siyasi Hayata Katılım İsteği

Katılımın bilinen doğrudan kullanım alanı oy kullanmadır. Oy kullanmaya yönelik olarak yabancıların tercihleri incelendiğinde ancak %26 oranında olumlu bakan bir grubun varlığı görülmektedir.

Tablo 12 Türkiye’deki Yerel Seçimlerde Oy Kullanma İsteği-Yabancılar Yönüyle

Türkiye’de yerel seçimlerde oy kullanmak ister miydiniz?	Frekans	Yüzde %
Evet	130	26,0
Hayır	334	66,8
Cevap Yok	36	7,2
Toplam	500	100,0

Yerel seçimlerde oy kullanmaya yönelik tercih incelendiğinde, oy kullanmak istemeyenler %66,8 oranında iken, olumlu değerlendirenler %26 oranındadır.

Cevapsızlar ise %7,2 değerindedir. Genel seçimlerde oy kullanma istekliliği %19,8' e gerilemektedir (Tablo 13).

Bu konunun psikolojik analizleri de yapılabilir. Yeni bir ülkeye gelen emekli kişilerin, seçimlerde doğabilecek gerilim ortamlarının tarafı olmak istemedikleri, neticede yürürlükteki engelleyici mevzuat koşullarında, bir misafir konumu içinde hareket ettikleri düşünülebilir.

Buna karşılık, yasal olarak “vatandaş” gibi davranmalarına ilişkin yasal düzenlemeler yürürlüğe girdiğindeki tavırları yine bu şekilde gelişebilecek midir? Bu olasılığı gelecek senaryosu içinde sorgulamak gerekmektedir.

Tablo 13 Genel Seçimlerde Oy Kullanma-Yabancılar Yönüyle

Türkiye’de Genel Seçimlere Yabancıların Katılmasını Nasıl Karşılırsınız?	Frekans	Yüzde %
Olumlu	99	19,8
Emin değilim	150	30,0
Olumsuz	209	41,8
Cevapsız	42	8,4
Toplam	500	100

Tablo 12 ve Tablo 13 birlikte değerlendirildiğinde, yabancı yerleşiklerin doğrudan ve büyük oranlarda yerel siyasetin biçimlenmesinde aktif rol almaktan kaçındığını söyleyebiliriz. Yukarıda kısaca incelenen Akdeniz kıyısına yerleşmiş Avrupa orijinli emekli göçlere yönelik araştırmalardan da edinilen izlenime göre, yabancıların bu tutumlarını geldikleri ülkede henüz “misafir” olmalarına ve belki yerel halkın kendilerine karşı rekabet duygusu hissetmemeleri için geliştirdikleri özene bağlamak ? mümkündür.

Yerel halkın yabancıların seçimlere katılmasına ilişkin görüşleri anket sonuçlarına göre %19,8 çok sakıncalı, %41,8 olumsuz ve %30,9 olumlu olarak dağılmıştır. Olumsuz değerlendirme toplam olarak %61,6 değerindedir.

Yabancı yerleşiklerin, gelecek senaryosundaki örgütlenme ve katılım boyutlarına yönelik sorgulama bu çalışma için henüz erkendir. Ancak ipuçları itibariyle kamusal hayata katılım süreci sağlıklı işlemektedir. Öncelikle sivil toplum örgütlerinde farkına varmak ve kendi farkındalıklarının sağlanması girişimleri gerçekleşmektedir. Gelecek senaryosunda seçme ve seçme hakkı doğduğunda , bu hakkın kullanımına yönelik bir hazırlık kuşkusuz yaratacaktır. Esasen şu anda siyasete katılımda isteklilik yüksek olmamakla birlikte yerelde komşuyla olan ilişkilerinde “olası gerginliği” zamanda yakınlaştırmak henüz erkendir. Bu ifadelerde mutlak bir gerginlik beklentisi de aramamak gerekir.

Gelecekteki farklı kültürel grupların yereldeki ilişkilerini daha rasyonel değerlendirmek için, şu soruların cevabını da aramak gereklidir. Yabancı yerleşikler; ortak çıkarlara sahip, kendi içlerinde tutarlı ve homojen gruplar mıdır?. Bu gruplar içinde sıklıkla çıkar çatışmaları yaşanmakta mıdır?. Bu kişiler ve gruplar elde ettikleri deneyimlerden yararlanarak başka örgütlenmelerde sorumluluk alabilecekler midir?. Katılıma ve örgütlenmeye yönelik açılımları kolaylaştırmak topluluk içinde vatandaşlık tatmini sağlayabilecek midir?. Katılımlar ne ölçüde uzmanlığa dönüşebileceklerdir. Gerekli bilgi birikimini elde etmek katılımı artıracak ve süreklilik sağlanabilecek midir? Bilindiği gibi bu konular, siyaset literatüründe öteden beri örgüt analizlerinde sorgulanan klasikleşmiş önemli kilit sorulardır.

Kamu Yönetiminde Yapılanma Çalışmalarında Katılım ve Kurumsal Katılım Mekanizmalarında Yabancıların Yeri ve Rolü

Sürdürülebilir kentler, toplumsal tabanlı kalkınma anlayışına dayanmaktadır. 1996 İstanbul/Habitat Zirvesinden sonra Türkiye’de demokratik katılımı kamu, özel ve sivil ortaklıklarda geliştiren Yerel Gündem 21 çalışmaları, ulusal ve yerel düzeyde, gözardı edilemeyecek kazanımlar getirmiştir. Başta Belediye Kanunu olmak üzere, Kalkınma Ajansları da dahil olmak üzere kamu, özel sivil ortaklı katılımı ile oluşturulan programlar geliştirilmiştir.

Demokrasinin getirdiği dayanışma güçlü bir duygudur. Kentlerin gelişiminde, hemşehrilerin rol almasının dayanışmayla gelen birlikteliğin sağlanmasında önemi bulunmaktadır. Katılıma yönelik cesaretlendirici idari yapılanmaların geliştirilmesi, toplumdaki psikolojik gerilim ve stresleri yatıştırarak olumlu bir etki yaratacak, demokratikleşme göstergeleridir. Ancak “müzakeresi sistemler”, ulusaldaki vatandaşlık bağı ile bağlı olan yapı içinde sorgulanmaktadır. Aynı yorumlamayı bu gruba katılması beklenen “yabancılar” için de rahatlıkla yapılabilir miyiz?

Yabancı Yerleşikler Dışa Kapalı Homojen Gruplar Mıdır?

Kamusal hayata katılım göstergelerine ilişkin aşağıda yer alan tabloları değerlendirmede şu soruları sorabilir miyiz? Yabancı Yerleşikler homojen gruplar mıdır? Kamusal yaşantının dinamiklerini oluşturan sosyo-kültürel faaliyetler yönüyle sivil toplum örgütlerine katılma gibi modern hayatın gereklerine uyma yanında, konut ve barınma koşullarının mekanda biçimlenmesi ve bilgiye erişim önemli temel göstergelerdir.

Yabancı Yerleşikler buldukları yerleşimlerde başlangıçta müstakil konut satın almış ve kent içinde dağınık bir yerleşim tipi oluşturmuştur. Ancak, son zamanlarda konut şirketlerinin yol göstericiliğinde gerçekleşen güvenli iddiası ile kapalı siteler (gated communities) oluşturulmaktadır. Hatta aynı ülke orijinli kişiler kapalı siteler benzeri bir oturma modeline yönlendirilmektedir. Bu durum bir bakıma lüks konut talebi bulunan yabancıların hareketlendirdiği ve kendileri için geliştirilen konut arzının mekandaki biçimlenmesiyle de yakından ilişkili görülmektedir.

Önceki dönemlerdeki konut sahipliği, özellikle eski evlerin restorasyonu ve mekanların harap görüntüsünün ortadan kaldırılmasıyla kentsel estetiğe yapılan bir katkı özelliği taşımaktadır. Buna karşılık son yıllarda yeni konut talebi, büyük kapalı sitelere yönlendirilmiştir. Bu tür alanlar, sosyo-kültürel yakınlaşmayı engellediği

için, tercih edilmemekte ve toplumsal sosyo-kültürel bütünlüşmeye tehdit olarak görülmektedir. Yabancı yerleşiklerin, yerel halkın yaşadıkları mahallerde oturmama eğilimi, bu grupların kendi halinde kapalı bir toplum yapısı içinde değerlendirilmesini kolaylaştırmaktadır. Yabancıların toplumun uzağında kalmaması kamusal hayatın içinde tüm unsurlarıyla yer alması, sürdürülebilir kentler ve demokratik toplum(devlet) kurgusu açısından önemlidir.

Kamu yönetimi sağlıklı kent oluşturma hedefine ve eylem planlarını gerçekleştirmenin yasal dayanaklarını sağlamaya ne kadar hazırdır. Bu soruya verilen cevapları dernek vb aktivitelerin önünü açan mevzuat düzenlemeleriyle birlikte değerlendirmek gerekmektedir.

Yabancıların dernek kurma özgürlüğüyle ilgili olarak, 2004 tarihinde yürürlüğe giren 5253 sayılı Dernekler Kanunu hükümlerini incelemek gerekmektedir. Dernekler Kanununun, devletin derneklerin faaliyetlerine müdahale ihtimalini azaltması açısından önem taşıdığı gibi, derneklere birçok bakımdan yararlı olacağı ve ülkemizde sivil toplumun daha da gelişmesini kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Esasen derneğin amacı ve gerçekleştirdiği faaliyetlerin üyelerinin dışında yerel veya ulusal düzeyde toplumun ihtiyaç ve sorunlarına yönelik çözümler üretecek ve toplumsal gelişmeye katkı sağlayacak nitelikte olma(Dernek Yönetmelik, md.49/c) aranan şartlardandır. Yine kamu kurum ve kuruluşları ile ortak proje yürütülmesine ilişkin düzenlemeler(Dernek Yönetmelik, md.91) için hazırlanacak protokoller detaylandırılmıştır.

Dernekler Kanunu hükümlerine dayandırılarak yürürlüğe giren 2005 tarihli Dernekler Yönetmeliği hükümlerine göre; Yabancı ülkelerde kurulmuş dernekler (Dernek Yönetmelik, md.26) ve Yabancı Vakıflar(Dernek Yönetmelik , md.22); Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle, Bakanlığın izniyle Türkiye’de doğrudan faaliyette ve işbirliğinde bulunabilir, temsilcilik veya şube açabilir, dernek/vakıf veya üst kuruluş kurabilir veya kurulmuş dernek/vakıf veya üst kuruluşlara katılabilir. Uluslar arası alanda beraberlik ve işbirliği yapılmasında fayda görülen hallere yönelik mevzuat düzenlemeleri yapılmıştır(1987 tarihli ve 3335 sayılı Kanun)⁴¹.

Belirtilen sivil hayatı demokratikleşmeye yönelten düzenlemelerin uygulamadaki etkisini belirlemek amacıyla, derneklere üyelik ve üyelerin profiline ilişkin sorulan soruya %50 üye olmadığı şeklinde cevap vermiştir. Bununla birlikte %50 ile üyeliğin olması dikkat çekicidir. Cevap verenler içinde kültür ve sanat dernekleri(25,6) ve spor(%23) oranlarındadır.

Dini derneklere üyelik kültür/sanat ve spor derneklerinin hemen arkasından %18,4 ile gelmektedir. Çevre, mesleki ve eğitim ile konularda da düşük oranlarda %3-%5 civarında üyelik bulunmaktadır. Derneklerdeki ülkelere göre katılım profili incelendiğinde ülkesinden insanların olduğu derneklerde bulunanlar(%15,2), farklı ülkelere insanların bulunduğu derneklerde olma(%52,2) ve Türk vatandaşı ve yabancıların karışık üyeliklerinin olduğu derneklerde bulunma(32,6) değişik oranlarda dikkati çekmektedir.

⁴¹ 1987 tarihli ve 3335 sayılı Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun.

Genel olarak değerlendirildiğinde yabancıların kültürel etkileşime açık olduğu ve toplumsallaşma faaliyetlerinin içinde yer aldığı görülmektedir. Ancak bu husus örneklem ölçeğindeki yerel halkı rahatsız etmiş görünmektedir.

Tablo 14 Yabancıların Dernekleşme Faaliyetlerine Yerel Halkın Bakışı

Yabancıların Kamusal hayata aktif rol almalarına yönelik dernekleşme faaliyetlerini değerlendiriyorsunuz?	Frekans	Yüzde %
Yararlı bulmuyorum	217	43,0
Yararlı buluyorum	130	25,7
Çok sakıncalı buluyorum	123	24,4
Cevap Yok	35	6,9
Toplam	505	100,0

Antalya’da yaşayan halkın yabancıların kamusal hayatın içinde aktif rol almalarının önemli bir göstergesi olarak dernek kurma girişimlerini, araştırmaya katılanların %43’ü yararlı bulmadığını ve %24,4’ü çok sakıncalı bulunduğunu belirtmiştir. Olumsuz değerlendirenler toplam %67,4 oranıyla dikkati çekmektedir. Dernekleşme çalışmalarını yararlı bulduklarını belirtenler %25,7 olup, cevapsızlar %6,9 oranındadır(**Tablo14**). Bu husus yerleşim isteği ile gelişen kent içinde ayrı veya yayılmış planlanan konut tasarımlarından buluşma mekanları ve işbirliği ile ilgili olgunun gözden geçirilmesini gerekli kılmaktadır.

Kültürleşme Tutumları ve Komşuluk

İnsanların kültürel kimlikleri altında yatan iki bağımsız boyut olduğu iddia edilmektedir. İnsanlar hangi derecede kalıtsal kültür ve kimliğini sürdürmek istemektedir ve hangi derecede toplumla ilişkisini aramaktadır. Bağlantılı olarak şu sorular sorulmaktadır:

- ulusal(millî) ve etnik gruplarla işbirliğini gerektiren toplumsal aktivitelerin her ikisini de tercih etme(bütünleşme)
- sadece ulusal grubu gerektiren toplumsal aktiviteleri tercih etme(asimilasyon)
- sadece kendi etnik grubun ve üyelerinin toplumsal aktivitelerini tercih etme(ayrılma)
- herhangi bir ulusal ve etnik aktiviteye katılmak istememek(marjinalizasyon)

Bu öğeler yaşamın beş ilgi alanını ilgilendirmektedir. Evlilik, gelenek, dil, toplumsal aktiviteler ve arkadaşlar⁴². Aşağıda bu konunun çeşitli yönleri kısaca ele alınmıştır.

Kamusal hayata katılımında kuşkusuz bulunduğu ülkenin dilini akıcı kullanabilme çok önemlidir. Bu çalışmada yabancıların Türkçeyi kullanım güçlüğü çektığı açıkça görülmektedir. Türkçe konuşabilme yeterliliği incelendiğinde, Alışveriş (%33,2), Türk komşularla iletişim(%18,2) ve resmi formları doldurma(%7,8) oldukça iyi konumda şeklinde ifade edilmiştir. Sınırlı konuşulduğuna ilişkin oranlar hemen her seçenekte yüksektir. Buna göre; Alışveriş %32,4, Türk komşularla iletişim %45,8 ve resmi formları doldurma %22,6 oranlarındadır. Çok zayıf değerlendirme seçeneklerinde; Alışveriş %16 ve Türk komşularla iletişim %16,2 oranlarında iken resmi formları doldurma %51'dir. Bununla birlikte Türkçe konuşamayanlar en fazla %8,8 oranında kalmıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde Türk komşularla iletişimde Türkçe konuşmamak %6.6 oranındadır. Oldukça iyi %18.2 ile çok düşük oranlardadır.

Ancak basından gerek yetişkinlerin gerekse çocuklarının Türkçe okuma-yazma kurslarına yazıldığı görülmektedir. Yabancıların Türkçe dilini öğrenme ve konuşmaya ilgi göstermediği iddia edilebilir mi? Ayrıca bu konu yerel toplumla iletişim kurma istememe ile ilişkilendirilebilir mi? Giderek daha fazla Türkçe öğrenme gayretleri de dikkate alındığında bu konuyu yetişkinlerin dil öğrenme güçlüğünün yanı sıra, kendi dilini kullanabilen kişiler bulabilme kolaylığı ile birlikte incelemek gerekir. Bağlantılı olarak yabancıların Türkçeyi öğrenmeye karşı bir direnç gösterdiğinden bahsedilemeyeceğini söyleyebiliriz.

Yabancı yerleşiklere, Türkçeyi konuşmayla bağlantılı olarak komşusunun kim olmasını tercih eder sorusu yöneltildiğinde, önemli değil oranı %69,6 ile öne çıkmaktadır. Aşağıdaki tabloda gelişimi göstermektedir.

Tablo 15 Komşunuzun Kim Olmasını Tercih Edersiniz

Komşularınızın kim olmasını tercih edersiniz?	Frekans	Yüzde%
Ülkemden gelen insanlar	19	3,8
Avrupa ülkelerinden gelen insanlar	46	9,2
Burada yaşayan insanlar	68	13,6
Önemli değil	348	69,6
Cevap yok	19	3,8
Toplam	500	100,0

⁴² John W. Berry, Jean S. Phinney, David L. Sam, Paul Vedder, a.g.e, s.303

Komşuluk tercihini etkileyen faktörlerin oranları incelendiğinde özellikle yerel halk(%13,6) ve kendi ülkesinden gelen(%3) ile Avrupalı(%9,2) olmanın çok önemli olmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim önemli değil faktörü %69,6 ile ilk sıradadır(Tablo 15). Ayrıca çalışmada 54–40 yaş arasının bölgede yaşayan insanlarla komşuluk yapmak istediği ortaya çıkmaktadır. Çalışmada, yerleşik amaçlı gelen ve uzun süreli kalmayı hedefleyen turistlerin eğitilmiş yerleşik yabancı olduğu görülmüştür. Ancak yine de yabancılar kendi kültürlerinden olan kişilerle olmayı öne çıkardığı anlaşılmaktadır. Nihai tahlilde, yabancılar yönüyle yerel halk ile aralarında kültürel ilişki süreci başlamış görülmektedir.

Buna karşılık Antalya’da araştırmaya katılan yerel halkın % 62’si yabancı yoğunluklu mahallelerde oturmayı tercih etmemektedir. Araştırma örneğine göre % 20 oranında bir grup için mahallesinde yabancı olup olmadığı önemlidir. Ancak % 17 gibi küçük bir grup, net bir şekilde yabancı mahallelerde oturmayı tercih edebileceğini belirtmiştir. Bu durumun değerlendirilmesi uzak durma tercihi ile açıklanabilir.

Tablo 16 Yabancı Yoğunluklu Mahallelerde Oturma Tercihi

Yabancı yoğunluklu mahallelerde oturma tercihi	Frekans	Yüzde %
Tercih ederim	85	16,8
Fark etmez	103	20,4
Tercih etmem	311	61,6
Cevapsız	6	1,2
Toplam	505	100,0

Yabancılardan uzak durma eğiliminin kök nedenleri araştırıldığında akla gelebilecek ilk soru geçmişte yaşayabileceği olumsuz bir tecrübenin varlığıdır. Oysa araştırmaya katılanların %57’sinin hiç yabancı komşusu olmadığı anlaşılmıştır. Ancak %43’ü yabancı komşu tecrübesi yaşamıştır. Aşağıda Tablo 17’de bu husus görülmektedir. Yabancılar ile komşuluk ilişkilerinde hiç yabancıların bulunmadığı Korkutelinde, yabancılar yönelik çeşitli konulardaki(birlikte oturma, gündemine alma, iş hayatı, konut edinimi) olumsuz değerlendirmeler daha yüksek çıkmakla birlikte, her iki tablonun genel değerlendirmesinden de görüleceği üzere, yabancılarla komşuluk ilişkileri kurma ile yabancı yoğunluklu mahallelerde oturma tercihi arasında güçlü bir doğru orantı ilişkisi bulunmamaktadır. Nitekim, geliştirilen çapraz tablolardan, yabancı yoğunluklu mahallelerde oturmayı tercih etmeyen kesimin ilçelere göre oransal dağılımında en yüksek değer Korkuteli(79.6) ve takiben Kalkan(74,2) ilçesinde görülmektedir. Ancak Antalya merkez %54,4 ve Alanya %54,1 ile yine de “yabancılarla oturmayı istememe” yönünde yüksek sayılabilecek oranlara sahiptir. Yine de komşuluk ilişkilerinin başlamasının karşılıklı güveni yüksettiğini düşünmek mümkündür.

Tablo 17 Yabancı ile Komşuluk

Yabancı komşunuz hiç oldu mu?	Frekans	Yüzde %
Evet	216	42,8
Hayır	287	56,8
Cevapsız	2	0,4
Toplam	505	100,0

Yukarıdaki sorularla bağlantılı olarak araştırmaya katılanlara yabancıların belirleyici özellikleri sorulmuştur. Buna göre “Nazik-kibar”(%)38),“İçkici”(%)33), “Dürüst-güvenilir”(%)31) ve eğlenceli(%)27) olarak değerlendirmiştir. Ancak çalışkanlık faktörünün % 21 ile önemsenmiştir. Tablo 18’de daha ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 18 Yabancıların Belirgin Kişisel Özellikleri

Yabancıların Belirgin Kişisel Özelliği	Frekans	Yüzde%
Nazik- kibar	194	38,50
İçkici	168	33,30
Dürüst ve güvenilir	158	31,30
Eğlenceli	135	26,80
Çalışkan	105	20,80
Temiz ve titiz	89	17,70
Uyumlu	88	17,50
Yardımsaver	81	16,10
Güvenilmez	75	14,90
Çapkın, hovarda	51	10,10
Kumarbaz	42	8,30
Tok gözlü ve paylaşımcı	30	6,00
Disiplinsiz	30	6,00
Madde bağımlısı	23	4,60
Kaba, küfürbaz	18	3,60
Kolay para kazanma isteği olan	18	3,60
Diğer	14	2,80
Dedikoducu	12	2,40
CY	25	5,00
Toplam	1356	269,3
Baz	504	100,00

(*Baz %100, 1 Kişi birden fazla cevap vermiştir.)

Belirtilen uzak durma bakış açısına bağlı ve paralelinde, yabancıların Antalya için ne değer ifade ettiğine yönelik görüşler neredeyse yarıya yakın oranla

“ahlaki değerlerin”(%47) ve “kültürel kimliğin” (%46) bozulması seçeneklerinde toplanmıştır. Ayrıca, ekonomik refahın arttığını(%29), kültürel çeşitlilik ve hoşgörünün olduğunu(%20), demokratik çevrenin sağlandığını(%10), güvenli kent olmaya katkı verildiğini(%8), bürokratik kolaylık(%4) getirdiklerini belirtmiştir. Kayıt dışı çalışmanın arttığını söyleyen %12 oranında bir grup da bulunmaktadır. Görüldüğü gibi yerleşikler yönüyle yabancıların “komşu” olarak kabulünde ciddi zorluklar yaşanmaktadır. Genel olarak araştırmalarda yasal kurumsal zorluklar açık network olarak analitik olarak değerlendirilebilir. Ancak sosyolojik temelli yaklaşımlar genelde kapalılık özelliği taşımaktadır ve algılanması ile anlaşılabilirliği zor konulardır. Bu konuların daha kapsamlı incelenmesi toplumsal bütünlük ve huzurlu ortamlar için önem taşımaktadır.

Antalya’da yabancıların kamusal hayatın çeşitli yönlerinde karşılaştıkları çeşitli sorunlar, katılımlarını zorlaştırmaktadır. Bu konular, genel idari konular ile yerel hizmetler olarak öne çıkmaktadır. Antalya’da karşılaşılan sorunlar incelendiğinde, özellikle idari, sağlık ve oturma izni ve lisan ile ilgili sorunların duruma göre %20’lerde öne çıktığı görülmektedir. En az sorun olarak ortaya konulan konu din ve ibadet ile ilgili konulardır. Yapılan Araştırmada Kalkan ve Kaş idari sorunlarda öne çıkmıştır. Bu konuları il merkezinden uzaklık ve beldenin kapasitesi ile ilişkilendirmek mümkündür. Yine Antalya merkez, Manavgat ve Kalkan’da sağlık hizmetlerinin sorun olarak öne alındığı anlaşılmaktadır.

Oturma izni ve vizeyle ilgili sorunlar yaşlı kişilerin ulaşımında kaybettiği zaman ve uzun yolculuğa tahammülü ile ilgilidir. Bu konu kamu yönetimi tarafından da fark edildiği için, ikametgah konuları Antalya merkezinde çözümlenmeye çalışılmaktadır. Kuşkusuz mevzuat düzenlemeleri açısından da kolaylaştırıcılık üzerinde durulması gereken bir konudur.

Yabancı yerleşiklerin siyasi hayata katılımında Türkçe diline hakim olmamalarından dolayı dil faktörünün de güçlü bir engelleyici olmasından dolayı, sıralanan sorulara şimdilik net bir cevap vermek mümkün değildir. Ancak izlemeye ve incelemeye değerdir. Türkiye bütününde yerleşik yabancı dernek ve üst kuruluşların sayılarının artması ile bağlantılı olarak önümüzdeki ortalama 10 yıllık bir sürecin iyi kullanılması durumunda kamusal hayata katılımın artacağını, siyasi katılım beklentilerin artmasına da bağlı olarak toplumsal kabul ve redlerin kendiliğinden devreye gireceğini düşünmek kehanet sayılmaz.

Bir bütün olarak değerlendirildiğinde, yaşam kalitesi göstergeleri açısından sağlıklı kent olma iddiasını Antalya’nın güçlendirmesi gerekmektedir. Türkiye’nin emekli göçlerinin yönlediği bir kent olarak özellikle profili itibarıyla bütünlük sağlık hizmetlerinin Antalya’da bir istihdam ve gelir artışına yol açacak şekilde projelendirilmesi ve stratejisinin ortaya konulması önem taşımaktadır. Avrupa Konseyi açısından da farklı kültür ve etnik grupların bir mekanda huzurlu yaşamaları ve kamusal hayata katılımları çok önemsenmektedir. Yerelde bütünleşme(local integration); “nitelikli eğitim, toplumsal alanda örgütlenme ve kuruluşların karşılıklı

kültürel açılımları” temelinde ve karşılıklı etkileşim ağında “katılım” bağlantılarını kuran bir dizi siyasa ile birlikte değerlendirilmektedir⁴³.

Bu çalışmanın odağındaki Yabancı Yerleşikler kentsel alanlarda yaşamaktadır ve sosyolojik çalışmalara temel teşkil eden “göçmen” senaryosu içinde değerlendirilebilir.

Yabancılar öteden beri diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de devlet güvenliği ilkesi gibi temel bir nedene dayanarak, hukuki kısıtlamalarla karşı karşıya kalmıştır. Mamafih dernek kurma vb düzenlemelerin varlığı koşullarında yabancıların durumları gözden geçirildiğinde, yabancı yerleşikler tamamen dezavantajlı gruplar içinde değerlendirilemez. Ancak Avrupa Konseyinin hukuki olarak yabancılara, vatandaşlarla aynı kurumsal fırsat eşitliği sağlamaya yönelik çizdiği genel çerçevenin de günün getirdiği koşullarda incelenmesi gerekmektedir.

Aslında yabancılardan sosyo-ekonomik katkı beklentisi, gerek yabancılar gerekse yerel halk açısından, başlamış görülmektedir. İki yanlı kuşku ve tereddütler toplumsal katkıları geriletmekte ise de, güven eşliğinin doğru algılamayı sağlayacak ortak çalışmalarla yükseltilmesi önem taşımaktadır. Toplumda oluşan derin ekonomik uçurumlar ve sosyo-kültürel farklılıklar ve yarattığı toplumsal negatif etkiler, her ülkede hemen hemen benzer gelişmektedir.

Toplumsal açıdan bütünleşme gündemi, sadece yoksul toplumlardaki yaşam kalitesindeki koşullar, psikolojik ihtiyaçlar ve kişiler arası ilişkilerle değil, farklı kültür, sosyo ekonomik yapı ve etnik değerlerle de ilgilenmektedir. Karar verme sürecine daha fazla katılımın, grup içinde ve gruplar arasında güven ve işbirliği yaratılması, alanda özsayı ve övünç duygularının oluşturulması, kişilerin farklılık korkularıyla yüzleşmelerinde, toplumda etnik, kültürel çeşitliliğin değerini anlamada yardımcı olmayı teşvik ettiği⁴⁴ düşünülmektedir. Bu nedenle farklı kültürlerin birbirini anlamada çalışmalarına yardımcı olabilecek ortak projelerde buluşmalarını sağlamak⁴⁵ iyi bir başlangıç sayılabilir.

Büyük ölçekli alanlarda herkesin anonim bir yığın içinde kaybolması yerine farklı kültürleri teşvik etme eğiliminin nedenine ilişkin yorumlarda⁴⁶ kentlerde benzer sosyo-kültürel temele veya ilgilere sahip olanların bağlantılar kurmak ve/veya güçlendirmek için işbirliği yapabileceğine işaret edilmektedir. Kutuplaşmanın zararlı etkileri bilinirken, “çeşitliliğin sadece bir slogan olmayıp ahlaki bir değer taşıdığı”⁴⁷ fikri kabul görmektedir. Çeşitlilik olgunlaşmış bir düşünce olarak “etik düzeye”

⁴³ Council of Europe Publishing, *Foreigners' Integration and Participation in European Cities*, 15-16 September 2003, Studies and texts no: 90, Strasbourg, 2004, s. 26.

⁴⁴ Ivan Turok, “Kentsel Dönüşümde Yeni Eğilimler ve Yönetişim”, (edit), A. Dilek Özdemir, P.Pınar Özden, Sırma R. Turgut, *Uluslararası Kentsel Dönüşüm Uygulamaları Sempozyumu-2004*, 2005, İstanbul, s.26.

⁴⁵ Tüm insanların yenilikçi ve yaratıcı olduğu, sosyal sınıf farklılığı, ırk, etnik orijin ve cinsiyet ayrımı gibi dış görünüşlere itibar edilmemesine ilişkin görüş için bkz: Richard Florida, *The Flight of the Creative Class*, New York, 2004, s. 34-35.

⁴⁶ Bkz. Anthony Giddens, *Sosyoloji*, Yayına Hazırlayanlar: Hüseyin Özel-Cemal Güzel, Ankara, 2000, s. 508.

⁴⁷ Richard Florida, a.g.e, s.216.

çekilmekte ve tartışmaya gerek bırakmayacak şekilde, insanlığın gelişimine bağlı olarak yeniden tanımlanmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu makalenin temasını, uygun iklim ve ekonomik koşullarının cazibesiyle ülkemize artarak gelen yabancıların, “kamusal hayata katılımı ve yerel halkla komşuluk” ilişkileri, yerele pozitif bir katkı sağlamakta mıdır? yönündeki sorgulama oluşturmaktadır. Ayrıca kamusal hayata katılımı bağlantılı olarak yabancı bir ülkedeki “misafir”e rahat yaşam koşullarının ne kadar sağlanabildiğine ilişkin merakın tatmini de kuşkusuz öne çıkmıştır. Ancak araştırma sürecinde göçle gelenlerin yerleşik hayata geçmesine rağmen, sadece yerel halkın değil yerel yönetimlerin de yeni yerleşiklere “gelip geçici turist” gibi davrandığı hızla fark edilmiştir. Anket örnekleminin dönemi itibarıyla ortaya koyduğu çıktıların ileride yönetsel sorun yaratabilecek sonuçları yazara göre aşağıda yer alan görüşler etrafında toplanmaktadır. Değerlendirmeler de önlenebilirliğin sağlanmasına yöneliktir.

Türkiye’de halkın ülkemizdeki yerleşik yabancılara yönelik güven eşliğinin düşük olması ve “komşu” desteği vermemesi çözülmesi gereken acil bir sorundur. Bu sorunun giderilmesinde toplumsal diyalogları geliştirici katılımcı programlar kadar, idarenin karar alımında sosyo-kültürel buluşmaları sıklaştıracak tercihleri de önemli role sahiptir. Destekleyici olarak, gerek demokratik katılım gerekse kentsel hizmetlerin verimliliğinin artırılmasında hemşehriye/ilgi gruplarına/sektörlere düşen rollerin ve sorumluluklarının “tanısı” yapılmalı ve yerel halk değişen ve giderek kendisinden farklılaşan insan çevresiyle tanıştırılmalı ve buluşturulmalıdır.

Yerel halkın yönetim ve siyasi mekanizmalara aktif katılımı konusuna ilişkin sorunlar giderilememiş iken, yabancıların da yönetime ve siyasi mekanizmalara katılması yeni yeni eylemsel yönü sorgulanan olgulardır. Öte yandan göçle gelen Avrupa kökenli yabancıların satın alma gücü yerel halk ile mukayese edildiğinde, görelî olarak yüksektir. İdareye bakımını sağlama anlamında ek bir ekonomik yük getirmemektedir.

Modern dünyanın geldiği aşamada yerleşik yabancılara vatandaş gibi davranılması fikri desteklenirken, aynı zamanda kendilerinden tıpkı “hemşehri gibi” sorumluluk taşınması beklentisi de gündeme alınmıştır. Bu nedenle yasal gelişmeler içinde yerel halkın sahip olduğu kent yönetimindeki ortaklık sürecine göçle gelen yeni yerleşiklerin katılımlarını gelecek senaryosunda değerlendirmek, sürdürülebilir yerel yönetimler ve sürdürülebilir devlet yönetimi için önemli hale gelmektedir. Hatta bir süre sonra Antalya gibi kıyı yerleşimlerine gelerek yerleşmiş olanların çocukları ve torunları, Türkiye doğumlu yerleşik yabancılar konusunu, sadece yerel değil aynı zamanda ulusal yönetsel ve politik gündeme ayrı bir madde olarak taşıyabileceklerdir.

Yazara göre, yerleşik yabancılar gerek süre, gerekse idari- stratejik sorumluluklar yönüyle “hemşehri değerlendirmesine” alınmaz gibi bir iddiadan daha önemlisi, vatandaş /yerel halkın sosyo-psikolojik nedenlerle bu yeni grupları kabule hazırlık olmadığı tesbitinin yapılmasıdır. Bağlantılı olarak, yabancıların yönetimle ilişkileri şimdilik yerel hizmet sunumu açısından karşılıklı etkileşim yaratabilir bir özellik taşımaktadır. Ancak siyasi haklar yönüyle (seçme ve seçilme

haklı) kendilerine “vatandaş” gibi bir sorumluluk yüklenmemelidir. Nedeni ise, “yerel siyasetin ve dolayısıyla ülke siyasetinin” biçimlendirilmesi gibi stratejik konularda, demokratikleşme göstergelerinin yeterince vatandaşlar için geliştirilmediği bir ortamda politik arenaya “yabancıların” dahil edilmesinin, idari hazırlıksızlıktan kaynaklanan yeni sorunlara açılım sağlayabilecek bir özellik taşımasıdır. Ayrıca kamuoyu tepkilerinin de kapsamlı araştırmalarla da hangi koşullarda ve/veya görevin önemine göre analiz edilmesi ve bu deneyimleri yaşayan ülkelerdeki tecrübelerin de incelenmesi gereklidir.

Türkiye’de kamu yönetiminin bilinen tepkisi, sorunlarına tanı koyamaması bu nedenle de tartışamaması ve çözüm üretmemesidir. Bu nedenle yabancı yerleşikler konusu da idarenin “gündeminde” değildir. Oysa yazara göre yerleşik yabancılara emeklilerle başlayan bir tanı koyma sürecini başlatması gecikmiş bir karardır. Belirtilen gecikmeyi telafi için hızla yabancı yerleşiklere yönelik araştırma birimleri kurulmalı, bütünlük programlara açık ve uygulayabilir yapısal özelliğe sahip toplumsal içerikli yerel ve merkezi kurumlar oluşturulmalıdır. Ayrıca mevcut yapıların belirtilen amaca uyabilecek şekilde gözden geçirilmesi, toplumsal sistemin sağlıklı işleyişi açısından da önemli bir eylemdir.

Toplumun yabancılara bakışı kadar, yabancıların da yaşadıkları topluluk ve devlet(toplum) için varsa hatalı veya eksik değerlendirmelerinin, uzlaşmacı ve işbirliği pratiklerinin işlerliği için, yenilenmesi gerekir. Bu amaca ulaşmak için, kamu, özel ve sivil katılımı ortak projeler geliştirme yöntemlerini ve katılımcı pratikleri işletmek gerekmektedir. Akıl gereği, sağlıklı toplumsal gelişimi sağlama adına yaşamı sorgulama fırsatlarını, kentlerin ve nihai tahlilde devletin sürdürülebilirliği için öncelikle değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Adrian Favell; “European Citizenship in Three Eurocities”, *Paper for presentation at European Union Studies Association Conference*, March 30th- April 2nd 2005, Austin, IX; s.7,13.
- Allan M. Williams, Russel King, Anthony Warnes ve Guy Patterson: “Tourism and International Retirement Migration: New Forms of an Old Relationship in Southern Europe”, *Tourism Geographies*, Vol.2, No.1, 2000, s.29,33-34.
- Allan M.Williams, Guy Patterson: “An Empire Lost but Province Gained:A short Analysis of British International Retirement in the Algarve” *International Journal of Population Geography* , 4,1998, s.150, 135-155.
- Allan M. Williams, Russel King, Anthony Warnes ve Guy Patterson (2000); s. 28-49.
- Antalya Büyükşehir Stratejik Planı, İzmir Büyükşehir Belediye Stratejik Planı.
- Antalya Emniyet Müdürlüğü, 23.03.2009 tarihinde bilgi edinme kapsamı içinde internet ortamında gelen veriler.
- Anthony Giddens, *Sosyoloji*, Yayına Hazırlayanlar: Hüseyin Özel-Cemal Güzel, Ankara, 2000, s. 508.

- Anthony Warnes ve Guy Patterson: “British Retirees in Malta:Components of the Cross-National Relationship”, *International Journal of Population Geography* 4,1998, s.115, 113-133.
- Anthony Warnes ve Guy Patterson, “British Retirees in Malta: Components of the Cross-National Relationship”, *International Journal of Population, Geography*, 1998, Vol.4, s.115.
- A. Selami Sargut, “Sosyal Sermaye: Yapının Sunduğu bir Olanak mı, Yoksa bireyin Amaçlı Bir Eylemi mi?” , *Akdeniz İİBF Dergisi*, (12), 2006, s.1–13.
- Council of Europe Publishing, *Foreigners’ Integration and Participation in European Cities*, 15-16 September 2003, Studies and texts no: 90, Strasbourg, 2004, s.26.
- Francis Fukuyama, *Güven Sosyal Erdemler ve Refahın Yaratılması*. A. Buğdaycı (Translator), 3.Baskı İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2005, s.26.
- Ivan Turok, “Kentsel Dönüşümde Yeni Eğilimler ve Yönetişim”, (edit), A. Dilek Özdemir, P.Pınar Özden, Sırma R. Turgut, *Uluslararası Kentsel Dönüşüm Uygulamaları Sempozyumu-2004*, 2005, İstanbul, s.26.
- İbrahim Güray Yontar, “Yabancıların Yerel Düzeyde Kamusal Yaşama Katılımına Dair Sözleşme”,(çev)Türkiye Doğumlu Olmayan Yerleşik Yabancılar, İzmir Yerel Gündem 21 Yayını, İzmir, 2007, s.98-106.
- John W.Berry, Jean S. Phinney, David L.Sam, Paul Vedder, “Immigrant Youth: Acculturation, Identity,and Adaptation”, *Applied Psychology: In International Review*; 55(3), 2006, s.303.
- Pierre Bourdieu, “ The Forms of Capital”, In J. Richardson (Ed), *Handbook of Theory and Research for The Sociology of Education* , New York: Greenwood Press, 1985, s. 241-258.
- Richard Florida, *The Flight of the Creative Class*, New York, 2004, s. 34-35.
- Robert Putnam, “Bowling Alone”, *Journal of Democracy*, Vol.6, No.1, 1995, s.67
- Russel King ve Guy Patterson: “Diverse Paths: The Elderly British in Tuscany”, *International Journal of Population Geograhpy* 4, 1998, s.164, 157-182, 172-173.
- The Quality of Life Model; <http://www.utoronto.ca/qol/concepts.htm> , s.2-3.
- Türk Medya Antalya, http://medyatext.com/V1/Pg/NewsCityDetail/NewID/10117/CatID//CityCode/7/CityName/Antalya/CountryID//alanya_da_kilise_tartismasi_.html, 23.12.2007
- USAK , *Yerleşik Yabancıların Türk Toplumuna Entegrasyonu*, Ankara, 2008, s.33-34.
- Vicente Rodriguez: “Tourism as Recruiting Post for Retirement Migration”, *Tourism Geographies*, , Vol.3, No.1, 2001, s.59, 52-63.
- Zerrin Toprak ve Ahu Karakurt, “Türkiye’de Yabancı Mezarlıkları ve Stratejik Yaklaşımlar”, *Dergiden*, Y.2, S.19, Ocak- Şubat 2008, s.39–40.

- Zerrin Toprak Karaman ve Asuman Altay, “Global Governance Caused By New World Order”, *Marmara Journal of European Studies*, M.Ü. Avrupa Topluluğu Enstitüsü, Cilt:5, S:1-2, 1997, s. 78-87
- Zerrin Toprak Karaman ve Asuman Altay, “Yeni Dünya Düzeninde Global Yönetim”, *Yeni Türkiye, Siyaset Özel Sayısı*, 1996, s.323-361.
- Zerrin Toprak, “Belediyelerarası Yurtiçi ve Sınırötesi İşbirliği”, *Türk İdare Dergisi*, S.441, Aralık-2003, s.167-189;
- Zerrin Toprak, “Türkiye’de Belediyelerde Sınırötesi İşbirliği ve Kardeş Kentler”; *İsveç ve Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Avrupa Birliği*, Türkiye Belediyeler Birliği Yayını, Ankara, 2004, s.172-180.
- Zerrin Toprak, "Mevsimlik Nüfus Hareketleri Nedeniyle Kıyı Belediyelerinin Karşılaştıkları Sorunlar, Çeşme Belediyesi Örneği", *DEÜ İİBF Dergisi*, Cilt.2, S.1, 1987, s.333-353
- Zerrin Toprak, "Mevsimlik Nüfus Hareketleri Nedeniyle Kıyı Belediyelerinin Karşılaştıkları Sorunlar", *Türk İdare Dergisi*, Yıl.59, Sayı.377, 1987,s. 63-73.
- Zerrin Toprak, *Yerel Yönetimler, Birleşik Matbaacılık*, İzmir, 2008, s.29,32,42.
- Zerrin Toprak; *Kent Yönetimi ve Politikası, Birleşik Matbaacılık*, İzmir, 2008, s.99, 103 ve 116.
- Zerrin Toprak, “Yerelde Yönetişim Olgusunda Demokratik Kazanımları Teorik Ve Pratik Temelli Yaklaşımlar. Türkiye Ve İzmir”, *2.Bölgesel Kalkınma Ve Yönetişim Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Matsa, Ankara, Ekim 2008, s. 329.
- 5747 Sayılı Büyükşehir Belediye Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun, <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5747.html> (erişim: 20/03/2008).
- <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/> (erişim: 28/12/2008);
- <http://international.com/internal components/further resources-puality of life> (erişim: 21/11/2007).
- <http://haber.gazetevatan.com/haberdetay.asp?Newsid=44098&Categoryid=4&wid=5>; erişim 16.03.2009.
- <http://www.tumgazeteler.com/?a=2926286>: erişim 07.12.2008.
- http://www.turkmedya.com/V1/Pg/NewsCityDetail/NewID/10117/CatID/13/CityCode/7/CityName/Antalya/CountryID//alanya_da_kilise_tartismasi_.html: erişim 31.03.2008.
- <http://www.haberler.com/alanya-belediye-baskani-kiliseye-engel-cikarmayiz-haberi/> : erişim, 23.12.2007.